БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 184 (11170) | 1966 оной августын 5, пятница | Сэн 2 мүнгэн

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ
ТОГТООЛ
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгаха тухай

[Сов]ет Социалис Республикануудай [Союз]ай Верховно Совет **игэжэ тог**[тооно]:

[СС]СР-эй Верховно Соведэй Прези[диум]ые удаадахи составтайгаар һун[гаха]:

[СС]СР-эй Верховно Соведэй Прези[диуме]й Түрүүлэгшэ

[По]**дгорный** Николай Викторович [—Мос]ква городой Ленинградска һун[гуул]иин округһоо депутат.

[СС]СР-эй Верховно Соведэй Прези[диумэ]й Түрүүлэгшын орлогшонор:

[...]**ятов** Николай Григорьевич — [...]овска областиин Ленинскэ һун[гуул]иин округһоо депутат;

[Ко]**ротченко** Демьян Сергеевич — [Укра]инын ССР-эй Криворожско һун[гуул]иин округһоо депутат;

[Ко]**злов** Василий Иванович — Бело[русс]иин ССР-эй Слуцка һунгуулиин [округ]һоо депутат;

[Наср]**иддинова** Ядгар Садыковна — [Узбег]эй ССР-эй Ленинскэ һунгуу[лиин] округһоо депутат;

[Ниязб]**енов** Сабир Билялович — [Казах]ай ССР-эй Кокчетавска хүдөө[гэй] һунгуулиин округһоо депутат;

[Джава]**ценидзе** Георгий Самсонович — [Грузи]ин ССР-эй Самтредскэ һунгуу[лиин] округһоо депутат;

[Иска]**ндеров** Мамед Абдул оглы — [Азерба]йджанай ССР-эй Бардинска [һунг]уулиин округһоо депутат;

[Ил]**ьяшенко** Кирилл Федорович — [Молд]авиин ССР-эй Ново-Аненска һун[гуул]иин округһоо депутат;

[Пе]**льберзин** Ян Эдуардович — Лат[виин] ССР-эй Первомайска һунгуу[лиин] округһоо депутат;

[Ор]**атов** Турабай — Киргизэй ССР-[эй] [Д]жанги-Джольско һунгуулиин [округ]һоо депутат;

[Холо]**в** Махмадула — Таджигай ССР-[эй] [Пен]джикентскэ һунгуулиин ок[руг]һоо депутат;

Арутюнян Нагуш Хачатурович — Армениин ССР-эй Аштаракска һунгуулиин округһоо депутат;

Клычев Аннамухамед — Туркмениин ССР-эй Иолотанска һунгуулиин округһоо депутат;

Мюрисеп Алексей Александрович — Эстониин ССР-эй Хаапсалуска һунгуулиин округһоо депутат.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь

Георгадзе Михаил Порфирьевич — Грузиин ССР-эй Гурджаанска һунгуулиин округһоо депутат;

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд:

Большухин Василий Иванович — Свердловско областиин Первоуральска һунгуулиин округһоо депутат;

Брежнев Леонид Ильич — Москва городой Бауманска һунгуулиин округһоо депутат;

Буденный Семен Михайлович — Хальмагай АССР-эй Элистинскэ һунгуулиин округһоо депутат;

Ворошилов Климент Ефремович — Москвагай областиин Каширскэ һунгуулиин округһоо депутат;

Даниялов Абдурахман Даниялович — Дагестанай АССР-эй Буйнакска һунгуулиин округһоо депутат;

Джалалов Маннан — Андижанска областиин Наманганска һунгуулиин округһоо депутат;

Егорычев Николай Григорьевич — Москва городой Первомайска һунгуулиин округһоо депутат;

Кавун Василий Михайлович — Винницкэ областиин Бершадска һунгуулиин округһоо депутат;

Касаткина Анна Ивановна — Горьковско областиин Лукояновска һунгуулиин округһоо депутат;

Конотоп Василий Иванович — Москвагай областиин Балашихинска һунгуулиин округһоо депутат;

Кунаев Динмухаммед Ахмедович — Алма-Атын областиин Алма-Атинска-Ленинскэ һунгуулиин округһоо депутат;

Машеров Петр Миронович — Белоруссиин ССР-эй Минскэ-Советскэ һунгуулиин округһоо депутат;

Микоян Анастас Иванович — Армениин ССР-эй Ереванска-Ленинскэ һунгуулиин округһоо депутат;

Нуриев Зия Нуриевич — Башкирай АССР-эй Стерлитамакска хүдөөгэй һунгуулиин округһоо депутат;

Нутэтэгрынэ Анна Дмитриевна — Чукотско Национальна округой Чукотско һунгуулиин округһоо депутат;

Петровский Иван Георгиевич — Москва городой Ленинскэ һунгуулиин округһоо депутат;

Пухова Зоя Павловна — Ивановска областиин Ивановска городской һунгуулиин округһоо депутат;

Табеев Фикрят Ахмеджанович — Татарай АССР-эй Мензелинскэ һунгуулиин округһоо депутат;

Толстиков Василий Сергеевич — Ленинград городой Невскэ һунгуулиин округһоо депутат;

Шелест Петр Ефимович — Киевскэ областиин Киевскэ-Жовтнево һунгуулиин округһоо депутат.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1966 оной августын 3.

[В]ьетнамда ээрхэг түримхэй ябуулгаа [Ам]ерикан империализмын шангадхажа байһан тушаа Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй мэдүүлгэ

[Ам]ерикан империализмын ээрхэг түримхэй [ябуу]лгада эсэргүү тэмсэл хэжэ байһан аха дүү вьет[нам] арадта али бүхы дэмжэлгэ үзүүлхээр Советскэ [Союз]ай бэлэн байһан тухай Верховно Соведэй со[н]оһые Совет Социалис Республикануудай Союзай [...]шэнэр һунгагдаһан долоодохи зарлалай Верхов[но] Совет нэгэдэхи сессидээ суглараад байхадаа, 233 [мил]лион тоото совет арадай зүгһөө, лаблан батална. Совет арадай дура хүсэлые бэелүүлэн, Вьетна[май] Демократическа Республикада ехэ, али бүхы [ту]ламжые ДРВ-гэй правительстватай зүбшэжэ то[гт]ойлогдоһон хэмжээтэйгээр, түхэл янзаар СССР[-эй] правительствын үзүүлжэ байһые Верховно Совет [ха]лаа ханангяар тэмдэглэнэ.

Вьетнамда Америкын Холбоото Штадуудай хэжэ [бай]һан ээрхэг түримхэй гэмтэ ябуулга шэнэ шатада [ор]од байна. Американ авиаци Ханой болон Хайфон [хот]ын һууринуудай амгалан һууһан хүн зониие [эрэ]г муухайгаар бомбодоно, Вьетнамай Демократи[че]ска Республикын даамбанууд болон хаалтануу[дые] һандаргажа, олон мянган амгалан зоной ами на[сан]да аюул тохёолдуулна. Демилитаризованно зо[надо] американ интервентнүүд сэрэгэй ябуулга хэдэг [болоо]. Тиихэдээ энэ асуудалаар Женевскэ хэлсээе [ог]тоошье хэрэгсээнэгүй. Хүн зониие хюдаха бүри [хэ]үн шанга арганууд (гал шатаадаг бомбо, хорото [...]) хэрэглэгдэнэ, бүхэли тосхонууд усадхагдана, [...]лтын сэрэгүүд вьетнам патриодуудые зэрлиг [муу]хайгаар алана хюдана, тарилгые хорлохын, [...]хахын тулада хорото бодосуудые хэрэглэнэ.

[Н]эгэдэмэл Нацинуудай Организациин Уставые, [...]дэндэ мэдэрэгдэһэн уласхоорондын ёһо гуримуу[дые] гэмтэ муухайгаар, хэрэгсээнгүйгөөр США-гай [...]илхы этэгээдүүд Зүүн-Урда Азидахи дайн байл[даа]е үргэдхэхэ замаар дабшахын тулада юушье хэ[...]э сээрлэнэгүй гэжэ ушар байдалай хүгжэлтэ гэр[чэлэ]жэ үгэнэ. Тэдэнэр Вьетнамдахи дайнай гал түй[мэр]ые Лаосто тараан дэлгэрүүлнэ, энэ дайнда Кам[бод]жые, бусад оронуудые татан оруулха гэжэ эрмэл[зэн]э.

[Э]дэ бүгэдэ уласхоорондын байдалые эрид ехээр [х]ардуу шанга болгоно, эб найрамдалда, бүхы ара[дуу]д болон гүрэнүүдэй аюулгүй байдалда горитой [аю]үбэг тохёолдуулна. Тиихэтэй хамта «эб» тухай, [...]ай ёһоной хэлсээнүүд» тухай билдагуу үгэ хүүр [Аме]рикан правительство тараажал байһаар, энэнь [...]иешье мэхэлжэ шадахагүй.

[Т]убайгүй муухай булимтарагшадтай хэжэ байһан [...]салдэ илалта түйлахаар шиидэнги байһан вьет[нам] патриодуудай эрэлхэг зориг болон хатуужалаар [совет] арад баясана. Интервентнүүд хэрцье нэтэ[...]тээр ороо һаа, ямаршье шэнэ зэрлиг аашануудые [хэр]гаашье һаа, эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдал тээ[...]эрмэлзэжэ байһан вьетнам арадай дура хүсэлые [да]лжа шадахагүй байһаниинь сохомтой. Американ [ээ]рхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн тэмсэхэдээ, [вье]тнам арад Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө болон бэеэ [даа]нхай байдалые хамгаалхаһаа гадна, харин на[цио]нально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ, мүн империа[лиз]мын, дайнай болон хархис этэгээдүүдэй хүсэ[лэн]үүдтэ эсэргүүсэн, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай [сүл]өө хэгдэдэг тэмсэлдэ ехэ туһа нэмэри оруулна.

Вьетнам арадта эб найрамдалай, дэбжэлтын хүсэ[лэн]үүд гүнзэгы ехээр талархана, тэрээнтэй хүсэдөөр [сэтх]эл нэгэдэнэ. Вьетнамда хэгдэжэ байһан американ [ээ]рхэг түримхэй ябуулга бүхы арадуудай зэбүүр[тэй] болон уур сухалые хүргэнэ. Американ сэрэгэй[...]дэй гэмтэ ябуулгануудта эсэргүү буруушаалга бү[...]далхэй дээрэ улам ехээр дэлгэржэ байнхай.

СССР-эй Верховно Совет хадаа Вьетнамда хэг[дэ]жэ байһан империалис ээрхэг түримхэй ябуулгые [...]хяад тон эрид шангаар буруушаана, эрхэ сүлөө[...], бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ бай[һа]н баатарлиг вьетнам арадтай ехээр һаналаа нэгэ[...] байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Варшавска Договорой гэшүүн социалис гүрэ[нүү]д Политическэ консультативна комитедэй Буха[р]естдэхи Зүблөөндэ хабаадахадаа, ДРВ-гэй прави[тел]ьствын гуйлта хээд байгаа һаань, американ им[пе]риализмын ээрхэг түримхэй ябуулгые сухарюу[л]ан сохилгодонь вьетнам аха дүүнэртэ туһалхын ту[ла]да өөһэдынгөө һайн дуратанда Вьетнам ошохо арга олгохоор бэлэн байһан тухайгаа нэгэн һаналтайгаар мэдүүлээ һэн. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй энэ мэдүүлгые СССР-эй Верховно Совет эрид шууд дэмжэнэ. Вьетнамдахи дээрмэдэлгын ябуулгын үргэдхэгдэлгэһөө уламжалан, аха дүү вьетнам арадта социалис оронуудай туһаламжа болон дэмжэлгэ улам шангадхагдаха гэжэ ээрхэг түримхэйшүүл мэдэг лэ.

Вьетнамай асуудал политическэ талаар гуримшуулха зүб зүйтэй үндэһэ һуури боложо үгэхэ байһан дүрбэн пунктһаа бүридэһэн Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын программые, Урда Вьетнамай Национально-сүлөөрэлгын фронтын дурадхаһан табан пунктһаа бүридэһэн программые, ДРВ-гэй президент нүхэр Хо Ши Минэй мэдүүлгые хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа Верховно Совет дахяад лаблан батална.

Вьетнамда США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгые эсэслэн болюулха тухай СССР-эй Верховно Совет тон шанга эрилтэ хэнэ. США-гай правительство хадаа Индохитад тушаа Женевскэ хэлсээнүүдые наринаар дүүргэхэ замда орохо, Вьетнамай Демократическа Республикын газарые бомбодолгые дары түргэнөөр, үгэ дуугүйгөөр эсэслэн болюулха, Урда Вьетнамдахи зэбсэгтэ интервенциие зогсоохо, Америкын сэрэгүүдые болон ханинарайнгаа сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа гаргаха, энэ орондохи бүхы американ сэрэгэй баазануудые усадхаха, Национально-сүлөөрэлгын фронт Урда Вьетнамай хүн зоной ганцахан лэ бодото түлөөлэгшэнь болоно гэжэ мэдэрхэ, газаа тээһээ хамааралсалгүйгөөр хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ, ороноо амгалан ёһоор нэгэдүүлхэ тухай асуудалые бэеэ даагаад шиидхэхэ вьетнам арадай эрхэтэй байһые мэдэрхэ ёһотой.

Энэ дайн байлдаае үргэлжэлүүлһэнэй, үргэдхэһэнэй түлөө, тэрээнһээ уламжалан гараха хойшолонгуудай түлөө бүхы хүндэ хүшэр харюусалгые США-гай правительство дааха гэжэ СССР-эй Верховно Совет мэдүүлнэ. Вьетнамай газар дээрэ ээрхэг түримхэйшүүлэй гэмтэ ябадал ехээр хэхэ тудам тэрэнэй түлөө харюунь улам шанга болохо. Ээрхэг түримхэйшүүлэй хэһээгдэнгүй үлэдэг үе саг хододоо, бусалтагүйгөөр үнгэрөө гэжэ түүхын һургаалнууд харуулна!

Вьетнамда США-гай хэжэ байһан дээрмэдэлгын дайн байлдаан империалис ээмдэгшэдэй болон хүн түрэлтэнэй диилэнхи олонхиин хоорондохи зайе, уласхоорондын харилсаанда хуули буса ябадал гаргалгын болон уласхоорондын ёһо гурим сахилгын хоорондохи зайе, эрхэ сүлөөе дарагшадай болон эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэдэй хоорондохи зайе эрид ехэ болгоо. Ямар нэгэн янзаар ээрхэг түримхэйшүүлдэ дэмжэлгэ үзүүлдэг правительствануудмүн лэ арадуудай үмэнэ шангаар харюусаха ёһотой болоно.

Вьетнамда США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгын шангадхагдажа байһантай дашарамдуулан, уласхоорондын харилсаанда үнэн зүб ба хуулита гол ёһо баримталалгые хамгаалан өөһэдынгөө шанга үгэ хэлэхыень бүхы правительстванууд болон парламентнуудые СССР-эй Верховно Совет уряална. Индохитадай хахад арал дээрэхи дайнай гуламтые усадхалгые удааруулжа болохогүй. Бүгэдэ ниитын эб найрамдалда тохёолдоод байһан горитой аюулые зайсуулха шухала. Арадууд өөһэдынгөө хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлжэ, ээрхэг түримхэйшүүлэй амыень татаха ёһотой.

Бэеэ даанхай байдалайнгаа, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэнь баатарлиг вьетнам арадта бүхы туһаламжа үзүүлхын тулада өөрһөө дулдыдаха юумые Советскэ Союз хэхэ.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет хадаа Вьетнамай асуудалаар Советскэ правительствын бэелүүлдэг политическэ хараа шугамые, бодото ажал ябуулгые хүсэдөөр һайшаана, Американ ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн хэжэ байһан үнэн зүб тэмсэлдэнь вьетнам арадта туһаламжа үзүүлхэ талаар, бүгэдэ ниитын эб найрамдал, арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар шэнэ хэмжээнүүдые хараалан абахыень тэрээндэ даалгана.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет.

Москва, Кремль. 1966 оной августын 3.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ
ТОГТООЛ
СССР-эй правительствые—ССР Союзай Министрнүүдэй Соведые байгуулха тухай

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет **игэжэ тогтооно:**

ССР Союзай правительствые—СССР-эй Министрнүүдэй Соведые удаадахи составтайгаар байгуулха;

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—
Косыгин Алексей Николаевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо—
Мазуров Кирилл Трофимович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо—
Полянский Дмитрий Степанович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Түсэблэлгын Комитедэй Түрүүлэгшэ—
Байбаков Николай Константинович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Материально-техническэ хангалгын Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ—
Дымшиц Вениамин Эммануилович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо —
Ефремов Михаил Тимофеевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын, Орлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эрдэм наукын болон техникын Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ—
Кириллин Владимир Алексеевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо —
Лесечко Михаил Авксентьевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо—
Новиков Владимир Николаевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй барилгын хэрэгүүдэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ —
Новиков Игнатий Трофимович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо—
Смирнов Леонид Васильевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо —
Тихонов Николай Александрович.

СССР-эй Авиационно промышленностиин министр—
Дементьев Петр Васильевич.

СССР-эй Автомобильна промышленностиин министр—
Тарасов Александр Михайлович.

СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр—
Патоличев Николай Семенович.

СССР-эй Газова промышленностиин министр—
Кортунов Алексей Кириллович.

СССР-эй Гражданска авиациин министр—
Логинов Евгений Федорович.

СССР-эй Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин машина бүтээлгын, ажаһуудалай приборнуудай министр—
Доенин Василий Николаевич.

СССР-эй Далайн Флодой министр—
Бакаев Виктор Георгиевич.

СССР-эй Оборонын промышленностиин министр—
Зверев Сергей Алексеевич.

СССР-эй Ниитэ машина бүтээлгын министр—
Афанасьев Сергей Александрович.

СССР-эй Прибор бүтээлгын, автоматизациин болон хүтэлбэрилгын системэнүүдэй хэрэгсэлнүүдэй министр—
Руднев Константин Николаевич.

СССР-эй Зам харилсаанай министр—
Бещев Борис Павлович.

СССР-эй Радиопромышленностиин министр—
Калмыков Валерий Дмитриевич.

СССР-эй Дунда машина бүтээлгын министр—
Славский Ефим Павлович.

СССР-эй Станок бүтээлгын болон инструментальна промышленностиин министр—
Костоусов Анатолий Иванович.

СССР-эй Барилгын, харгын, коммунальна машина бүтээлгын министр—
Новоселов Ефим Степанович.

СССР-эй Судна бүтээлгын промышленностиин министр—
Бутома Борис Евстафьевич.

СССР-эй Трактор болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын министр—
Синицын Иван Флегонтович.

СССР-эй Транспортна барилгын министр—
Кожевников Евгений Федорович.

СССР-эй Хүндэ, энергетическэ болон транспортна машина бүтээлгын министр—
Жигалин Владимир Федорович.

СССР-эй Химиин болон нефтиин машина бүтээлгын министр—
Брехов Константин Иванович.

СССР-эй Электронно промышленностиин министр—
Шокин Александр Иванович.

СССР-эй Электротехническэ промышленностиин министр—
Антонов Алексей Константинович.

СССР-эй Дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай министр—
Елютин Вячеслав Петрович.

СССР-эй Геологиин министр—
Сидоренко Александр Васильевич.

СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министр—
Петровский Борис Васильевич.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр—
Громыко Андрей Андреевич.

СССР-эй Соёл культурын министр—
Фурцева Екатерина Алексеевна.

СССР-эй Хүнгэн промышленностиин министр—
Тарасов Николай Никифорович.

СССР-эй Ой модоной, целлюлозно-саарһанай болон модо үйлэдбэрилгын промышленностиин министр—
Тимофеев Николай Владимирович.

СССР-эй Мелиорациин болон уһанай ажахын министр—
Алексеевский Евгений Евгеньевич.

СССР-эй Монтажна болон тусхай барилгын хүдэлмэринүүдэй министр—
Якубовский Фуад Борисович.

СССР-эй Мяханай болон һүнэй промышленностиин министр—
Антонов Сергей Федорович.

СССР-эй Нефть абалгын промышленностиин министр—
Шашин Валентин Дмитриевич.

СССР-эй Нефть үйлэдбэрилгын болон нефтехимическэ промышленностиин министр—
Федоров Виктор Степанович.

СССР-эй Оборонын министр—
Малиновский Родион Яковлевич.

СССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министр—
Зотов Василий Петрович.

СССР-эй Барилгын материалнуудай министр—
Гришманов Иван Александрович.

СССР-эй Загаһанай ажахын министр—
Ишков Александр Акимович.

СССР-эй Хэлхеэ холбооной министр—
Псурцев Николай Демьянович.

СССР-эй Хүдөө ажахын министр—
Мацкевич Владимир Владимирович.

СССР-эй Худалдаа наймаанай министр—
Струев Александр Иванович.

СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министр—
Братченко Борис Федорович.

СССР-эй Финансын министр—
Гарбузов Василий Федорович.

СССР-эй Химиин промышленностиин министр —
Костандов Леонид Аркадьевич.

СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министр—
Ломако Петр Фадеевич.

СССР-эй Хара металлургиин министр—
Казанец Иван Павлович.

СССР-эй Энергетикын болон электростанциин министр—
Непорожний Петр Степанович.

СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ—
Кованов Павел Васильевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Ажалай болон салин хүлһэнэй асуудалнуудай Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшэ—
Волков Александр Петрович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Профессионально-техническэ һуралсалай Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшэ—
Булгаков Александр Александрович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бэлэдхэлнүүдэй Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшэ—СССР-эй министр—
Корниец Леонид Романович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Ой модоной ажахын Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшэ—
Рубцов Василий Иванович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гадаадын экономическа холбоо барисаанай Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшэ—
Скачков Семен Андреевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй аюулгүйе сахилгын комитедэй түрүүлэгшэ—
Семичастный Владимир Ефимович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Сельхозтехника» гэжэ Бүхэсоюзна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ—
Ежевский Александр Александрович.

СССР-эй Гүрэнэй банкын правлениин түрүүлэгшэ—
Посконов Алексей Андреевич.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлениин начальник—
Старовский Владимир Никонович.

СССР-эй Конституциин 70-дахи статьягай үндэһөөр, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр тушаалайнгаа ёһоор СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй составта оролсоно гэбэл:

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ —
Воронов Геннадий Иванович.

Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Щербицкий Владимир Васильевич.

Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ —
Киселев Тихон Яковлевич.

Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Курбанов Рахманкул.

Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Бейсебаев Масымхан.

Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Джавахишвили Гиви Дмитриевич.

Азербайджанай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Алиханов Энвер Назарович.

Литовско ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Шумаускас Мотеюс Юозович.

Молдавиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Диордица Александр Филиппович.

Латвиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Рубен Виталий Петрович.

Киргизэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Мамбетов Болот.

Таджигай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Кахаров Абдулахад.

Армениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Мурадян Бадал Амаякович.

Туркмениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Гапуров Мухаммедназар.

Эстониин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ—
Клаусон Вальтер Иванович.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1966 оной августын 3.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ
ТОГТООЛ
Гадаадын болон дотоодын политикын гол асуудалнууд тухай СССР-эй правительствын мэдүүлгэ тушаа

Дотоодын болон гадаадын политикын гол асуудалнууд тухай СССР-эй правительствын мэдүүлгые шагнаад, Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет игэжэ ТОГТООБО:

Дотоодын болон гадаадын политикын талаар СССР-эй правительствын мэдүүлгэ соо хараалагдаһан СССР-эй правительствын ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдые һайшааха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1966 оной августын 3.

Совет Социалис Республикануудай Союзай
ХУУЛИ
СССР-эй союзно-республиканска Гэгээрэлэй министерствые байгуулха тухай

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет игэжэ тогтообо:

СССР-эй союзно-республиканска Гэгээрэлэй министерствые байгуулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1966 оной августын 3

СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

КОММУНИЗМЫН АГУУЕХЭ ХЭРЭГТЭ ҮНЭН СЭХЭЭР АЛБА ХЭХЭ!

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ

Августын 3-да Кремлиин Ехэ ордон соо СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Үглөөнэй 10 часта Национальностьнуудай Соведэй заседани нээгдэбэ. Нүхэд **А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, Б. Н. Пономарев** гэгшэдэй правительственнэ ложонуудта ерэхэдэнь, депутадууд болон айлшад үни удаан альга ташалгаар угтаба.

Национальностьнуудай Соведэй депутадуудай эрхэ түлөөлгые шалгаха тушаа хүдэлмэреэ Мандатна комисси дүүргээ гэжэ Палатын түрүүлэгшэ депутат **Ю. И. Палецкис** мэдээсээд, элидхэл хэхын тулада комиссиин түрүүлэгшэ депутат **А. П. Вадерта** үгэ үгэнэ.

СССР-эй Верховно Соведтэ хэгдэhэн hунгалтанууд совет арадай нягта жагсаалые харуулаа, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые, Коммунис партиин болон Советскэ правительствын дотоодын болон гадаадын политикые хүсэд дүүрэн дэмжэжэ байhыень харуулаа гэжэ нүхэр Вадер хэлээ. Эдэ hунгалтанууд совет хүнүүдэй эмхидхэлэй, политическэ ехэ эдэбхиин оршон байдалда үнгэрөө.

Национальностьнуудай Соведэй депутадуудта кандидадуудай түлөө 143 миллион 595 мянга 678 hунгагшад гэхэ гү, али дуугаа үгэлгэдэ хабаадаhан бүхы hунгагшадай 99,80 процентнь дуугаа үгөө. Национальностьнуудай Соведтэ hунгалта хэхын тулада hунгуулиин 750 округ бии болгогдоhон байгаа. Үнгэрэгшэ hунгалтануудтай сасуулхада, союзна республиканuудай hунгуулиин округуудай тоо нилээд олон болоо. Республика бүриhөө 25 хүнэй орондо 32 хүн hунгагдаа.

Национальностьнуудай Соведтэ депутадуудые hунгалга hунгуулиин бүхы округууд дотор СССР-эй Конституциин болон СССР-эй Верховно Соведтэ hунгаха тухай Дүримэй үндэhөөр хүсэд тааралдуулан үнгэргэгдөө гэжэ Мандатна комисси тогтоогоо. Энээнтэй дашарамдуулан, тус комисси Национальностьнуудай Соведэй бүхы 750 депутадай эрхэ түлөөлгые мэдэрхэ тухай дурадхал оруулна.

Элидхэлшэ шэнээр hунгагдаhан Национальностьнуудай Соведэй состав тухай тодорхойгоор хэлэжэ үгөө. Тусхайлбал, манай орондо ажаhуудаг 57 национальностьнууд болон арад үндэhэтэн Палатада түлөөлэгдөө гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Депутадуудай составта 184 хүдэлмэришэд болон 156 колхознигууд бии. Эдэнэр хамтадаа Палатын депутадуудай нииитэ тоогой 45,3 процентнь болоно. Үнгэрэгшэ зарлалтай сасуулхада, эхэнэр депутадуудай тоо олон болоо. Мүнөө тэдэнэрэй тоо Национальностьнуудай Соведэй депутадуудай нииитэ тоогой 27,1 процентнь болоно. 533 хүниинь СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй депутадууд байгаагүй.

hунгуулиин бүхы округуудта hунгагдаhан Национальностьнуудай Соведэй бүхы депутадуудай эрхэ түлөөлгые мэдэрхэ тухай тогтоол нэгэн дуугаар абтана.

Удаань депутадууд Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые байгуулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ ороно. Депутат **Б. Бультриковада** (Казахай ССР) үгэ үгтэнэ. Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын шэнэ комиссинуудые байгуулга хадаа социалис демократиие бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ тушаа лөүүлдаг манай партиин болон гүрэнэй нииитэ шугамай хуулита ёhоной үргэлжэлэл мүн болоно гэжэ тэрэ заана. СССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын шэнэ комиссинуудые байгуулха тухай дурадхалые хүсэд дэмжэhэн тухай депутат хэлэнэ.

Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые байгуулха тухай урда үдэрнь шагнагдаhан Н. В. Подгорнын элидхэл тушаа тогтоолые Палата нэгэн hаналаар баталан абана. Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинууд hунгагдана. Урда тээнь hунгагдаhан Мандатна комиссида нэмэлтэ болгогдон удаадахи комиссинуудай тоогой состав болон түрүүлэгшэнэр баталагдана гэбэл:

Түсэблэлгын-бюджетнэ комисси 51 хүн составтайгаар, түрүүлэгшэнь — депутат **М. А. Яснов**,

Промышленностиин, транспортын болон хэлхээ холбооной комисси — 41 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **Г. И. Чоговадзе**,

Барилгын болон барилгын материалнуудай промышленностиин комисси — 31 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **И. А. Манюшис**,

Хүдөө ажахын комисси — 41 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **В. А. Нарлов**,

Элүүрые хамгаалгын болон социальна тэдхэмжын комисси 31 хүн составтайгаар, түрүүлэгшэнь — депутат **Б. Салиева**,

Арадай гэгээрэлэй, эрдэм наукын болон соёл культурын комисси — 31 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **Я. В. Пейве**,

Худалдаа наймаанай болон ажаhуудалай талаар хангалгын комисси — 31 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **Н. А. Щелоков**,

Хуули гаргалгын дурадхалнуудай комисси — 31 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **Р. Нишанов**,

Гадаадын хэрэгүүдэй комисси 31 хүн составтайгаар, түрүүлэгшэнь — депутат **Б. Н. Пономарев**.

Энээгээр Национальностьнуудай Соведэй заседани дүүрэнэ.

СОЮЗАЙ СОВЕДТЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй заседани Кремлиин Ехэ ордон соо үдэрэй 12 часта нээгдээ. Нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. А. Кунаев, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаковой** правительственнэ ложонуудта ерэхэдэнь, депутадууд болон айлшад үни удаан альга ташалгаар угтаба.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **И. В. Спиридонов** элидхэл хэхын тулада Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Н. Н. Родионовто** үгэ үгэнэ.

Манай ороной ажалшад КПСС-эй XXIII съездын зохёоhон политическэ шугамые, табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдые халуунаар дэмжэнэ гэжэ СССР-эй Верховно Соведтэ хэгдэhэн hунгалтанууд харуулаа гэжэ нүхэр Родионов хэлэнэ. hунгалтанууд дээрэ совет арад коммунис байгуулалта тушаа партиин хараалhан түсэбүүдые хэрэг дээрэ хүсэд бэелүүлхээр шиидэнги байhанаа харуулаа.

СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтанууд политическэ болон эмхидхэлэй дээдэ хэмжээндэ үнгэрөө. Союзай Соведэй депутадуудта кандидадуудай түлөө 143 миллион 570 мянга 976 hунгагшад гэхэ гү, али дуугаа үгэлгэдэ хабаадаhан hунгагшадай нииитэ тоогой 99,76 процентнь дуугаа үгэhэн байна. Бүхы 767 округуудта hунгалтанууд СССР-эй Конституциин болон СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтанууд тухай Дүримэй үндэhөөр, хүсэд таарууггаар үнгэргэгдөө гэжэ комисси тогтоогоо. Регистрацида абтаhан бүхы 767 кандидадууд Союзай Соведэй депутадуудаар hунгагдаа, СССР-эй Верховно Соведтэ өөhэдынгөө hунгагшадые түлөөлхэ тухай тэдэнэрhээ эрхэ түлөөлгэ абаа.

Саашань элидхэлшэ Союзай Соведэй шэнээр hунгагдаhан состав тухай тодорхой мэдээнүүдые харуулаа. Депутадуудай составта — 220 хүдэлмэришэд, колхозой үйлэдбэри дээрэ хүдэлмэрилдэг 138 хүн бии гэжэ тэрэ мэдээсээ. Тэдэнэр хамтадаа Палатын депутадуудай нииитэ составай 46,7 процентнь болоно. Союзай Соведэй депутадууд манай орондо ажаhуудаг 37 национальностьнууд болон арад үндэhэнтэниие түлөөлнэ. 222 эхэнэр депутадууд hунгагдаа гэхэ гү, али Палатын нииитэ составай 28,9 процентнь болоно. СССР-эй долоодохи зарлалай Верховно Соведтэ хэгдэhэн hунгалтанууд дээрэ депутадуудай состав нилээд ехээр шэнэлэгдээ гэбэл: СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй депутадууд байгаагүй 482 хүн Союзай Соведтэ hунгагдаhан байна.

Мандатна комисси 1966 оной июниин 12-то hунгагдаhан Союзай Соведэй бүхы депутадуудай эрхэ түлөөлгые мэдэрхэ тухай дурадхал оруулаа.

hунгуулиин бүхы округуудта hунгагдаhан Союзай Соведэй депутадуудай эрхэ түлөөлгые мэдэрхэ тухай тогтоол нэгэн дуугаар баталан абтана.

Удаань Палата саг үргэлжын комиссинуудые байгуулха тухай асуудал хаража үзэлгэдэ ороно. Депутат **С. А. Пилотовичто** (Белоруссиин ССР) үгэ үгтэнэ. СССР-эй Верховно Соведэй Палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай, союзна республиканuудай Верховно Соведүүдэй комиссинуудай хүдэлмэриин олон жэлэй дүй дүршэл хадаа партиин XXIII съезд дээрэ Л. И. Брежневэй элидхэл дотор энэ асуудалаар хэлэгдэhэн, депутадуудай хаража үзэлгэдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй оруулhан дурадхалнууд дотор хэгдэhэн тобшололнуудай зүб байhаниие хэлсээнгүй батадхана гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые байгуулха тухай августын 2-то шагнагдаhан Н. В. Подгорнын элидхэл тушаа тогтоолые депутадууд нэгэн дуугаар баталан абана. Союзай Соведэй саг үргэлжын комиссинууд hунгагдана. Удаадахи комиссинуудай тоогой состав болон түрүүлэгшэнэр баталагдана гэбэл:

Түсэблэлгын-бюджетнэ комисси 51 хүн составтайгаар, түрүүлэгшэнь — депутат **П. А. Розенко**,

Промышленностиин, транспортын болон хэлхээ холбооной комисси — 41 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **А. П. Ляшко**,

Барилгын болон барилгын материалнуудай промышленностиин комисси — 31 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **С. Д. Хитров**,

Хүдөө ажахын комисси — 41 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **Ф. А. Сурганов**,

Элүүрые хамгаалгын болон социальна тэдхэмжын комисси 31 хүн составтайгаар, түрүүлэгшэнь — депутат **Н. Н. Блохин**,

Арадай гэгээрэлэй, эрдэм наукын болон соёл культурын комисси — 31 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **С. П. Трапезников**,

Худалдаа наймаанай болон ажаhуудалай талаар хангалгын комисси — 31 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **Д. П. Комарова**,

Хуули гаргалгын дурадхалнуудай комисси — 31 хүн, түрүүлэгшэнь — депутат **М. С. Соломенцев**,

Гадаадын хэрэгүүдэй комисси 31 хүн составтайгаар, түрүүлэгшэнь — депутат **М. А. Суслов**.

Энээгээр Союзай Соведэй заседани дүүрэнэ.

(ТАСС).

Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани

Үдэрэй 2 часта Кремлиин Ехэ ордон соо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани нээгдөө.

Нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. А. Кунаев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев** гэгшэдэй правительственнэ ложодо ерэжэ hууха-дань, үни удаан альга ташалгаар угтаба.

Түрүүлэгшээр hууhан Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ **Ю. И. Палецкис** манай орондо албанай хэрэгээр айлшалан ерэhэн Турциин республикын агуухэ национальна суглаанай делегаци энэ заседани дээрэ байлсана гэжэ мэдээсээд, альга ташалгаар угтагдаhан национальна палатын (меджлис) түрүүлэгшэ, делегациие толгойлогшо Ферруху Бозбейли гэгшэдэ үгэ үгэнэ.

Турциин парламентын делегациие толгойлогшо үгэ хэлэжэ эхилхэдээ, СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ үгэ хэлэхэ арга тэрээндэ олгоhонойнь түлөө, мүн Турциин арад зоной үмэнэhөө болон Турциин агуухэ национальна суглаанай үмэнэhөө таанадые амаршалха арга боломжо олгоhонойнь түлөө Верховно Соведэй депутадуудта баясхалан хүргэбэ.

Турциин арад зон тушаа совет хүнүүдэй hайн hанажа, талархажа байдагыень мэдэхэдээ, манай делегаци сэдьхэлээ хүдэлгэн байна гэжэ тэрэ хэлээ.

hүүлэй жэлнүүдтэ таанадай hайн hаналтайгаар хэhэн уряалаар манайхиhаа хоёрдохи парламентска делегаци Советскэ Союзда ерээд байна гээшэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

1963 ондо Турциин парламентска делегациин Советскэ Союзда айлшалан ерэhэн ушар хадаа турци-совет харилсаануудай хүгжэлтэдэ шухала нүхэсэл боложо үгэhэн юм. Тиин мүнөө маанадай ерэлгэшье улам урагшаа дабшаха шэнэ алхам болохо гэжэ бидэнэр найданабди.

Танай орондо манда үзүүлhэн халуун угтамжа хадаа Советскэ Союзай арадуудай зүгhөө турок арад зондо hайн hанажа байдагыень элирхэйлhэн ябадал болоно гэжэ тоолонобди. Манай оронуудай хоорондохи харилсаануудай мүнөө үеын байдалда сэгнэлтэ үгэхын тулада, дан холуур тойруулжа, түүхэ домог руу хараhанай хэрэг байхагүй. Хэрбээ тиихын тулада, энээнэй түүхэ домог хүряангыгаар дурдажа хэлэхэ болоо hаа, хойно хойноhоо hубарин, hайн харилсаатай үе байжа байтараа арсалдаан гараад, мүн дахин hайн харилсаатай болоhон байхабди. Хани hайн харилсаануудай үе сагууд тухай хэлэхэдэ хэды аятай зохид байбашье hаа, арсалдаа гараhан үе тухай дурдахалаа, мүн лэ гэмшэхээр байха юм. Тиибэ ябабашье hаа, хоёр талаhаа энээн тушаа зүб тобшолол гаргажа шадаа hэн. Тиигээд ерэхэлээрээ, эдэ бүхы туршалганууд Турциин болон Советскэ Союзай арадуудай бэе бэеэ hайнаар танижа абаад, хоёр талаhаа харилсан хүндэлхэ болон этигэхэ найдаха ябадалhаа үндэhэлhэн харилсаануудые тогтоохо арга олгобо.

46 жэлэй саада тээ Ататюрк Ленин хоёр Турциин болон Советскэ Союзай хоорондохи хани харилсаае бии болгоhон юм. Тиихэдээ хоёр гүрэнэй хуби заяанда тохёолдоhон хэсүү бэрхэ сагта hайн hанаата үндэhэ hуури дээрэ тиимэ харилсаа тогтооhон байгаа. Тиимэ үндэhэ hууринь юун байгааб гэхэдэ, хоёр гүрэнэйнгөө газар уhанай бүрин бүтэн байлгые хүндэлхэ, бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархахагүй, бэеэ даанхай тэгшэ эрхэтэй байха гэhэн зорилго болоно. Энэ хадаа хоёр оронойнгоо ашаг туhа харалсажа, манай харилсаануудые хүгжөөхэ эрхэ байдал олгоhон юм.

Мүнөө халаглахаар байдаг тэрэ бэе-бэедээ этигэхэгүй тусгаар үе сагай ушарhанай hүүлээр, манай хани харилсаан мүнөө үедэ hайн замда гараад байна гэжэ тэмдэглэхэ зол хубитай байнаб гээд делегациие толгойлогшо үргэлжэлүүлнэ. Манай зорилго хадаа, хоёр оронойнгоо хоорондохи хани харилсаае тогтоожо, бэе бэедээ дүүрэн этигэдэг болохо ябадал болоно. Аажамаар болобошье hаа, бага найдамтай үндэhэ hуури дээрэ энэ зорилго тээшэ зорижо ябаhанаа нюдөөрөө хаража байhандаа бидэнэр баяртай гээшэбди.

Дам саашаа, Турциин делегациие толгойлогшо өөрынгөө хүршэнэр тушаа, агуухэ хүршэ болохо Советскэ Союз тушаа Турциин правительствын программа соо бэшэгдэжэ, 1965 ондо Турциин агуухэ национальна суглаагаар hайшаан баталагдаhан программа соо элирхэйлэн бэшэгдэhэн Турциин политикые тодорхойлон хэлэнэ.

Хани ёhоор хүршэ hууха бодолтойгоор Советскэ Союзай болон Турциин хоорондохи харилсаануудые хэлбэрилтэгүйгөөр хүгжөөлгэ, мүн тэрэшэлэн Турциин правительствын программа соо хэлэгдэhэнэй ёhоор, манай эндэхи газар нютагта болон бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туhа хүргэнэ. Тиигээд ерэхэлээрээ, энэ программа hайшаан баталhан Турции агуухэ национальна суглаан Советскэ Союзда үнэн hайнаар талархажа байдаг, тиигээд тэрэнээ хэрэг дээрэ гаршалан харуулна.

Верховно Соведэй депутадуудта хандажа, Феррух Бозбейли иигэжэ хэлэнэ: мүнөө үедэ хүн түрэлтэнэй гол шухала зорилго хадаа амгалан тайбан байха, эб найрамдал хамгаалха, эбтэй hууха ябадал болоно. Хори-гушан жэлэй саада тээ байhан саг үеынхитэй сасуулха болоо hаа, дайн сэрэгтэ эсэргүүсэн тэмсэхэ шухала гэhэн мэдэрэл хүн түрэлтэнэй ухаан бодолдо мүнөө улам ехээр хадуугданхай гэжэ тэрэ хэлээ. Мүнөө үни удаан сагта оршохо үнэнтэ зүб, бата бэхи эб найрамдал тогтоохын түлөө харюусалгатай байха хуби арад бүхэндэ тудана.

Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байхын түлөө, Советскэ Союзай анхэ hайнаар жаргахын түлөө тэмсэлдэ үрэжэлтэй hайн ажал ябуулхыень делегациие толгойлогшо СССР-эй Верховно Соведтэ хүсэhэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй указуудые баталха тухай асуудал хаража үзэлгэдэ сесси эхилэн ороно. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь, депутат **М. П. Георгадзе** элидхэл хэбэ. СССР-эй Верховно Совет хадаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй указуудые баталха тухай хуулинуудые нэгэн дуугаар баталан абаа.

Сессиин зүбшэн хэлсэхэ удаадахи асуудалынь гэхэдэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые hунгалта болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, депутат **Л. И. Брежневтэ** үгэ үгтөө. Зал соо нэрьемэ альга ташалган зэдэлнэ.

Депутат Л. И. Брежнев иигэжэ хэлэбэ:

— Нүхэд депутадууд! Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй даалгабаряар, ССР Союзай Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ болгожо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн нүхэр Подгорный Николай Викторовичые hунгаха тухай дурадхал таанадай үзэмжэдэ табиха байнаб. (**Нэрьемэ альга ташалган**).

Депутат Н. В. Подгорный СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын тушаалда нэгэн дуугаар hунгагдаа.

Тэндэ байгшадаар халуунаар угтагдаhан депутат **Н. В. Подгорныдо** үгэ үгтэбэ. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

— Нүхэд депутадууд! Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй болон СССР-эй Верховно Соведэй зүгhөө намда иимэ ехэ этигэл найдабари болон нэрэ хүндэ үзүүлhэнэйнь түлөө гүнзэгы баясхалан хүргэхыемни зүбшөөрыт. Нүхэд депутадууд, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын энэ ехэ харюусалгатай тушаал даажа абаад байхадаа, танай этигэл найдабариие харюулхын тулада бии бүхы хүсэ шадал болон эрдэм ухаагаа гаргахаб гэжэ таанадые найдуулха байнаб (**альга ташалган**).

СССР-эй Верховно Соведэй, партийна бүлэгэй болон хоёр палатын ахамадай зүблэлэй даалгабаряар Н. В. Подгорный СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшонор тухай, Президиумэй секретарь болон гэшүүд тухай дурадхал оруулжа, сессиин үзэмжэдэ табина.

Конституциин ёhоор, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй составта республика бүхэнhөө нэжээд — хамта арбан табан орлогшонор hунгагдаха зэргэтэй. Зүгөөр Литовско ССР-эй партийна болон совет зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд манай республикаhаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшые энэ сесси дээрэ hунгахагүй гэhэн гуйлтатайгаар хандаhан байгаа. Бүгэдын мэдэhээр, Литовско ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Ю. И. Палецкис Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшээр hунгагдаа hэн.

Хоёр палатын депутадууд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые нэгэн дуугаар hунгаба.

Советскэ Союзай правительство байгуулга тухай асуудал хаража үзэлгэдэ сесси эхилэн ороно. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат А. Н. Косыгинда үгэ үгтэнэ.

Нэрьемэ альга ташалган сооогуур А. Н. Косыгин трибуна дээрэ гаража, депутадуудта иимэ үгэ хэлэжэ хандаба:

— Хүндэтэ нүхэд депутадууд! Советскэ Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ болгоод, шэнэ правительство байгуулхые даалгажа, намда иимэ ехэ этигэл найдабари болон нэрэ хүндэ үзүүлhэнэйтнай түлөө үнэн зүрхэнhөө таанарта баясхалан хүргэхыемни зүбшөөрыт. (**Альга ташалган**).

Таанадай иимэ ехэ этигэл найдабариие харюулхын тулада бии бүхы хүсэ шадалаа болон эрдэм ухаагаа гаргахаб гэжэ найдуулхые зүбшөөрыт (**альга ташалган**).

СССР-эй Верховно Соведэй үгэhэн даалгабариин ёhоор, Совет Социалис Республикануудай Союзай правительствын — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй составые таанадай баталамжада табинаб.

Нүхэр А. Н. Косыгин СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшонорой, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонорой, СССР-эй Министрнүүдэй, Комитедүүдэй Түрүүлэгшэнэрэй болон правительствын бусад гэшүүдэй тушаалда орохо кандидадуудые нэрлэнэ.

СССР-эй правительствын — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй составые Верховно Совет нэгэн дуугаар баталнa.

Иигээд Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани хаагдаа.

* * *

Үдэшын 5 часта Кремлиин Е[...] дон соо СССР-эй Верховно С[...] Союзай Соведэй болон Национ[...] тьнуудай Соведэй хамтын [...] заседанида депутадууд суглар[...]

Дотоодын болон гадаадын [...] кын гол асуудалнууд тухай С[...] правительствын мэдүүлгэ хэж[...] -эй Министрнүүдэй Соведэй Ту[...] шэ, депутат **А. Н. Косыгин** [...] лээ.

Советскэ правительствые [...] логшын үгэ хэлэхэдэ, хэл[...] альга ташалган болобо.

Удаа тээнь депутат **В. С. [...]ковто** үгэ үгтэнэ.

Дотоодын болон гадаадын [...] кын гол асуудалнууд тухай С[...] правительствын мэдүүлгэ хэ[...] Союзай Министрнүүдэй Сове[...] рүүлэгшэ, депутат Косыгин [...] Николаевичай мүнөө hаяхан [...] үгые бидэнэр ехэ анхарал[...] шагнабабди гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Доро дурсагдаhан тогтоолой [...] СССР-эй Верховно Соведэй [...] депутат табина:

«Дотоодын болон гадаады[...] тикын гол асуудалнууд тухай С[...] правительствын мэдүүлгэ [...] байхадаа, Совет Социалис Ре[...] кануудай Союзай Верховно [...] иигэжэ тогтооно:

Совет Социалис Республика[...] Союзай правительствын мэдүү[...] хараалагдаhан дотоодын болон [...] дын политикын талаар тэрэнэ[...] ябуулгын гол шэглэлые hайш[...]

Энэ тогтоолые депутадууд [...] альга ташалгаар угтажа, нэг[...] гаар баталан абаа.

Хоёр палатын гадаадын х[...] дые эрхилхэ комиссинуудай [...] заседани болобо гэжэ түрүү[...] hуугша мэдээсэнэ. Вьетнамда [...] кын империалистнуудай зэвэрх[...] римхэй добтолгоёо улам шанга[...] байhан тушаа асуудал заседан[...] рэ зүбшэн хэлсэгдэө.

Энээнэй дашарамда Национа[...] тьнуудай Соведэй гадаадын х[...] дые эрхилхэ комиссиин гэшүү[...] **Туполев** (Московско область) [...] лээ.

Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө [...] бэеэ даанхай байхын түлөө [...] ригто тэмсэл хэжэ байhан [...] арадта эсэргүүсэн, Америкын [...] риалистнуудай зэвэрхэг түр[...] добтолгоёо улам шантадхажа [...] хыень hүүлэй үедэ бидэнэр [...] байнабди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Вьетнамда Америкын зэвэр[...] римхэй добтолгые болюулхын [...] тэмсэжэ байhан бүхы хүнүү[...] сэлэл нэгэдүүлхэ гээшэ мүнөө[...] аргагүй шухала болоод [...] Бүхы гүрэнүүдэй парламе[...] тэдэниие хуули гаргаха зург[...] та hунгаhан өөhэдынгөө ор[...] арадуудай үгэ хүүрые дуулажа[...] нам арадай үнэнтэ зүб хэрэг [...] хын түлөө Вьетнамда Америк[...] периалистнуудай хэжэ байгаа [...] ритэ муухай дайнда эсэргүүс[...] шууд тэмсэхэ зэргэтэй гэжэ А[...] полев мэдүүлнэ.

Вьетнамда Америкын импери[...] нуудай зэвэрхэг түримхэй добт[...] шангадхажа байhантай дашар[...] лан, Союзай Соведэй болон Н[...] нальностьнуудай Соведэй гад[...] хэрэгүүдые эрхилхэ комисси[...] даалгабаряар СССР-эй Верхов[...] ведэй мэдүүлгын проектые [...] сессиин үзэмжэдэ табина.

Вьетнамда Америкын импери[...] нуудай зэвэрхэг түримхэй добт[...] шангадхаhанай дашарамда хэ[...] дүүлгые СССР-эй Верховно [...] нэгэн дуугаар баталан абаа.

СССР-эй Верховно Соведэй [...] дохи зарлалай нэгэдэхи сесси[...] лэхэ зүйлнүүд иигээд дүүрэбэ.

Түрүүлэгшээр hууhан Союза[...] ведэй Түрүүлэгшэ **И. В. Спири[...]** сесси хаагдаа гэжэ соносхобо.

(ТАС[С])

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

ЛЕНИНГРАД. Эрмитажай коллекци улам ургэдхэгдэжэл байдаг. Фламандын агуухэ уран зурааша Питер Пауль Рубенс гэгшын олон зурагууд энда табигдан. Эрмитажай научна хүдэлмэрилэгшэ Юрий Кузнецов «Хүнэй толгой» гэhэн зурагай эскиз Рубенсын хэжэ хэхилhэн ажал гэжэ тодорхойлоо. «Бүтын толгой» гэhэн нүгөөдэ зурагынь «Арбан хоёр цезарь» гэhэн зэлгэ зурагуудайнь тоодо ородог байhан баhа элирүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Юрий Кузнецов Москвагай А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ музейн эрдэмтэд Тамара Попова, Корнелия Панас (зүүн гарhаа) гэгшэдтэ Рубенсын зурагуудые харуулжа байна.

ТАСС-ай фотохроника.

Булад хайлуулагша Иван Сорокин тэрэнэй туhалагша Ханзур Ирмаков хоёр Магнитогорскын металлургическа комбинадай эрхим түрүү хүдэлмэришэд юм. Тэдэнэр үдэр бүхэндэ нормоhоо гадуур 10—15 тонно булад хайлуулжа, шэнэ табан жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ өөhэдынгөө хубитые оруулна. Байгша оной түрүүшын хахад соо эдэ хоёр түрүүшүүл даалгабаринhаа гадуур хэдэ мянган тонно булад хайлуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (баруун гарhаа): Иван СОРОКИН, Ханзур ИРМАКОВ.

ТАСС-ай фотохроника.

ХҮРШЭНЭРЭЙ МҮРЫСӨӨН

Шэтэ, Улаан-Үдэ городуудай занишалта социалис мүрысөөнэй хахад жэлэй дүн һаяхан согсологдобо. Зүүн Сибириин эдэ хоёр городой ажалшад шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ амжалта түйлан ажаллаба. Энээниие хахад жэлэй дүн элирүүлэн харуулна. Манай городойхид валовой продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые 101,8 процент, шэтынхид—105 процент дүүргэө. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даалгабарыа манай городойхид 102,7, шэтынхид 105 процентдэ хүргөө. Улаан-Үдэ продукци үйлэдбэрилгые 16,9 процентээр, Шэтэ—10 процентээр ехэ болгоһон байна. Улаан-Үдын табан предприяти промышленна продукци гаргаха хахад жэлэй түсэб дүүргээгүй, долоон предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ шадаагүй байха юм. Харин Шэтын зургаан предприяти түсэбөө дүүргээгүй, хоёрынь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ шадаагүй байна.

Табан жэлэй түрүүшын жэлэй туршада 3,3 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилхэ уялга манай городойхид абаһан байгаа һаа, хахад жэл соо 2,4 миллион түхэригэй продукци бүтээһэн байна. Шэтын ажалшад абаһан уялгынгаа ёһоор 2,5 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ байһан аад, 3 миллион үлүүтэй түхэригэй продукци бүтээбэ.

Барилга-хабсаралгын ажал хахад түсэбөө улаан-үдынхид 105,2 процент, шэтынхид 111 процент дүүргэһэн байна. Гэбэшье байрын гэрнүүдые барижа, ашаглалгада тушааха талаар манай барилгашад түрүүлжэ ябана. Хахад жэлэй туршада манай городто 32.243 дүрбэлжэн метр байрын талмай ашаглалгада тушаагдаа. Шэтэдэ—21.100 дүрбэлжэн метр болоо.

Улаан-үдынхид гол даалгабаринуудаа дүүргэбэшье, тэдэнь шэтынхидэй үрэ дүнгһөө доошо байха юм. Тэдэнэр продукци үйлэдбэрилхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хахад жэлэй дүнгөөр түрүүлжэ ябана.

Хоёр городой мүрысөөн ургэлжэлһөөр.

ГОРОД СООГОО ШАЛГАРАГШАД

Партиин Улаан-Үдын горкомой бюро болон горсоведэй гүйсэдком городой районуудай, промышленна предприятинуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 1966 оной 2-дохи кварталай дүн согсолон гаргаба.

Районуудай дундаһаа Железнодорожно районой ажалшад түрүүлжэ гараа. Валовой продукци үйлэдбэрилхэ кварталай түсэб 102,8 процент, товарна продукцяар—113,5 процент дүүргэгдээ. Энэ хугасаада ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 104,1 процентдэ хүргэгдэһэн, продукциин өөрынь үнэ 1,3 процентээр хямдаруулагдаһан байна. Олзо оруулха түсэб 118 процент дүүргэгдээ.

Энэ райондо партиин горкомой, горсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Локомотив-вагон заһабарилгын завод, Улаан-Үдын оёдолой фабрика, хилээмэнэй 2-дохи завод, Улаан-Үдын станци, Буряадай автоуправлениин томодхогдоһон 2-дохи автомобильна ажахы, телеательс, хэлхээ холбооной управлени, гэр барилгын комбинат, столовонуудай трестын 5-дахи столово, горпромторгын 36-дахи магазин предприятинуудай дундаһаа эрхимлэбэ. КПСС-эй горкомой, горсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугууд эдэ предприятинуудта барюулагдаха болоо. Социалис мүрысөөндэ шалгарһан түрүү предприятинуудай коллективүүд Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаба.

«Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, ликер-архиин заводой, Улаан-Үдэ станциин локомотивна болон вагонно депогой, «Востоксантехмонтаж» трестын хабсаралгын управлениин, горпромторгын 32-дохи магазинай хоёрдохи кварталай туршада һайнаар ажаллажа, һайн үрэ дүн түйлаһаниинь тэмдэглэгдээ. Эдэ коллективүүд мүн лэ Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэһэн байна.

Үндэр дээдэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ

Долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэжэ, үйлэдбэриингөө дүнгүүдээр амжалта түйлаһанайнь түлөө И. А. Лихачёвой нэрэмжэтэ Московско автомобильна заводой байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум июлиин 30-да гаргаһан Указаараа нүхэр **Бородин** Павел Дмитриевичтэ (заводой директор), Кокошке Василий Константиновичта (ахалагша мастер), Садовая Мария Александровнада (наладчица) **Ленинэй** орден болон **«Балта хадуур»** гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар **Социалис Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгобо.

(ТАСС).

Коммунистнууд тухай хөөрөөн

УЛААН ТУГАА АЛДАНАГҮЙ

АМАРАЛТЫН ҮДЭР.

Энэ үглөөгүүр бүри эртэхэн даа, тосхоной зарим айлнуудай үшөө бодоодүй байхада яаралтай гэшхэлһэн нэгэ хүн комбинадай үүдэндэ туласа хүрэжэ ерэбэ. Тиигээд харуулай албанда байгшада өөрынгөө пропуск ба директорэй тусхай табилга харуулаад, богоһо алхан орооод, саашаа шамдуухан арилшана. Томо томо гэрнүүдэй хоорондуур ороходол гээд, уданшегүй харагдахаяа болишоно...

Урда үдэрынь хүдэлмэриин сагай дүүрэнтэхэеэ байха үеэр цехэй начальник Николай Качаниие өөртөө урижа асараад:

— Николай Афанасьевич, бирагүй юумэн ушарба. Мяха хүргэдэг түхеэрэлгэ эбдэршэбэ. Тэндэ гагнууриин хүдэлмэри горитой бии. Амаралтын үдэр энээниие хээгүйдэ аргагүй болоод байна,— гэжэ начальнигай хэлэхэдэ тэрэ хүн дары ойлгоодхино. Теэд мал үүсэлхэ саг бүри газаа орожо ерэнхэй, түгшүүрилтэй үе байһыень нүхэр Качан хуу мэдэжэ байна. Үглөөдэр гэр бүлөөрөө хүдөө гараха гэжэ түхеэржэшье байһан һаа, энээндэ шалтажа яажа болохоб. Ушар удхын гэртэхиндээ ойлгуулха хэрэгтэй.

Үнэхөөрөөшье, тэрэнь түбэгтэй юумэн байшоо. Дууһажа үгэхэ юумэ бэшэ. Гэртээ боро хараан болоһон хойно ерэбэ. Эсэгдэнги, тиигэбэшье хэхэ юумэеэ хуу дууһаһандаа баяраар сэдьхэлынь салгидана .Тохёолдоһон юрэ бусын аюул усадхагдажа, мал үүсэлэлгын үедэ үйлэдбэри зогсожо, һаад тойбодо дайрагдахаяа болибо бшуу.

Яахабши даа, үйлэдбэри гээшэ иимэл юумэ ха юм даа. Халаанай һүүлдэ гү, али амаралтын үдэр, үгышье һаа һайндэрэй боложо байхада хүдэлхэ саг али олон болодог. Тиимэ үеын ушархада коммунист Николай Качан энэ тэрэ шалтаг бараад, арсаһаншуу боложо огто үзөөгүй, үнэн сэхэ, гэдэргээ харангүй ажаллажа ябадаг хүн.

Хорин жэлдэ нэгэ предприяти дээрэ, нэгэл мэргэжэлээр хүдэлхэ гээшэ нэрэ хүндын хэрэг даа. Зүгөөр тиимэ удаан хүдэлһэн хүнүүд Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадта нилээд олон боложо байнхай. Тэдэнэй нэгэниинь Николай Аранзин. Гахай үүсэлэлгэ, мяхынь хэһэг болгон булгалха хүдэлмэридэ шэнэ онол арга энэ хүдэлмэришэнэй дурадхалаар нэбтэрүүлэгдэбэ. Өөрөө бүлэг нүхэдэйнгөө бригадирынь. Энэ ниитын тушаалые арба гаран жэлдэ даажа ябадаг. Тэрэнэй хүдэлмэриин шэнэ дүршэлэй ашаар ажалай бүтээсэ һурагтүй дээшэлээ, үүсэлэлгын шанар һайжараа. Энэ шэнэ технологи хэрэглэһэнэй эсэстэ мяханай гараса нилээд ехэ болоо. Тиигэжэ гансахан энэ жэлдэ 150 центнер колбасагай зүйлнүүдые нормоһоо ехээр үйлэдбэрилхэ арга олгобо бшуу.

Коммунист Аранзинай бригадын гэшүүдэй хэниинь һайнаар хүдэлдэг юм гэжэ асууха болоо һаа, алиниингьшье үлүүсэ магтахын аргагүй. Булта нэгэ тэгшэ бэрхэшүүл. Бригадирай жэшээгээр хүдэлдэг зон. Нэгэтэ халаанай һүүлээр мэдэхэдэнь үглөөдэрэй халаанда ажаллаха хүдэлмэришэдэй хэрэглэмжэдэ хүрэхөөр запас үгы байшаба. Яалтайб. Захиргаанай гүйлтэ хэхэдэнь бригадир һэшхэлээрээ үшөө нэгэ бага хүдэлхэ гэжэ шиидэбэ. Теэд нүхэдынь Александр Королев, Александр Крутько болон бусад хүдэлмэриин саг дүүрээ гээд, гараа нюргандаа ургэлөөд, тэр тээшээ талиигаагүй, харин үглөөдэр хэрэгтэй болохо юумынь бэлдэжэ үгэһэн байха юм.

Николай Аранзинай костюмай энгэртэ «Социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн тэмдэг яларжа ябагша һэн. Харин мэнэ һая гурэн түрын эгээл дээдэ шагнал хайра—Ленинэй орден барюулагдаба. Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай үнгэрһэн долоон жэлэй туршада түйлаһан ехэ амжалтада нүхэр Аранзинай оруулһан хубитань нилээд горитой байба бшуу. Тэрэ ажалайнь шэн габьяае тэмдэглэнгүй таража яажа болохоб.

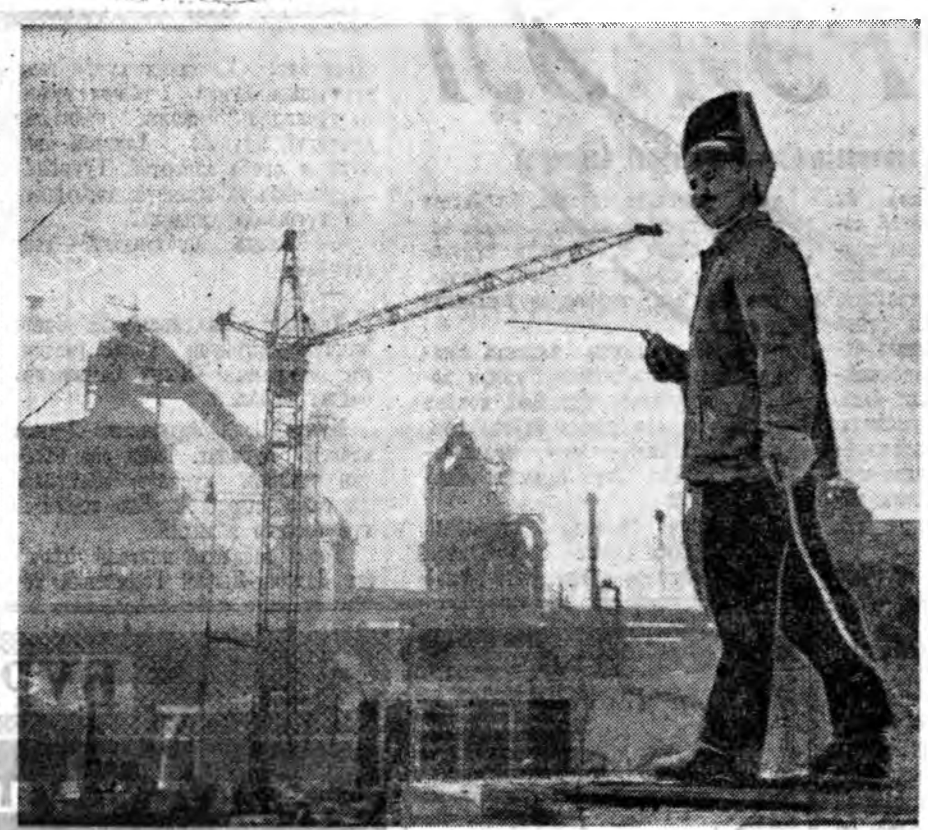
Консервын заводой хүдэлмэришэн Григорий Болдырев, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, слесарь-наладчик Владимир Немочин, мал үүсэлдэг эхэнэр, Улаан-Үдын городской Соведэй депутат Зинаида Шитина гэхэшэлэн үйлэдбэриин түрүүшүүл, коммунист нэрэ зэргэтэнэй алдар солые дурдаха болоо һаа, тооложо барашагүй.

Богонихоноор тобшолон хэлэбэл, комбинадай партком, цехүүдэй, партийна эхин организацинууд хадаа коммунистнуудые ажал хүдэлмэри дээрээ ульгэр жэшээ харуулан, түрүү зэргэдэ ябуулха талаар мүхэшэгүй ехэ хүдэлмэри эмхидхэнэ гэжэ тэмдэглэмээр. Тэрэ оролдолгынь аша үрэ эли бодоор харагданашье.

Түсэбтэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй зургаа һарын даабариие комбинадай коллектив болзорһоо урид дүүргэбэ. Түсэбһөө гадуур 400 мянган түхэригэй сэнтэй мяхаар хэһэн элдэб янзын продукци үйлэдбэрилэн гаргаба. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, үйлэдбэриинь хэмжээн 10 процентээр ехэ болобо. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ 5 процентээр дээшэлһэн жэшээтэй.

Гүрэнэй ехэ дээдэ шагналда—Ленинэй орденто хүртэхэ зол хубитай болоһон түс комбинадай үргэн ниитэ коллектив хадаа тэрэнэйнь харюуда зорюулан, жэлэй түсэбһөө гадуур 1,2 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэбди гэжэ социалис уялга абанхай. Энэ уялгые хүсэндэнь хүргэхын түлөө ехэ тэмсэлдэ комбинадай коммунистнууд түрүү зэргэдэнь алхалхаар, ажалай шэнэ амжалта түйлахаар зоригжонхой.

Г. ХАРЧЕНКО.

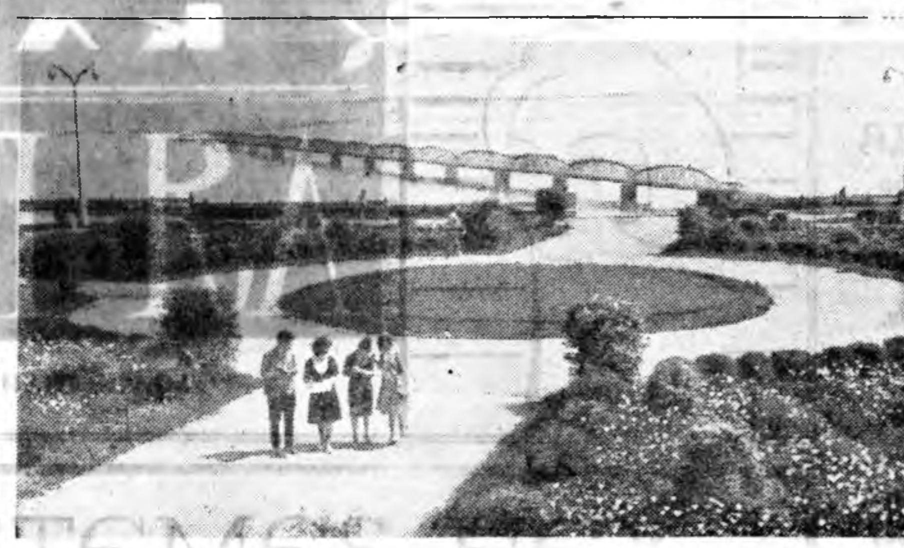

Түмэрэй шоройгоор баян Криворожско бассейндэ Советскэ Союз дотор эгээ ехэ ашагта малтамалай комбинат, дэлхэй дээрэ эгээ томо шахтануудай нэгэн «Гигант — Глубокая», орон дотор тон томо кислородно- конверторнэ цех хүдэлжэ байдаг. Эндэ промышленна телевидени, радиоизотопно приборнууд, бусад ура нарин түхеэрэлгэнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Мүнөө эндэхи барилганууд дээрэ мантан томо кранууд хүдэлжэ, трактор, машинанууд һүндэлжэ, газар малталгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 40 мянган тонно мантан томо домнын барилга. Наада таладань—электрогагнууршан Алексей Григоренко.

ТАСС-ай фотохронико.

УЛЬЯНОВСК. Венец. Эндэ оршоһон үндэр эгсэ эрьенүүдһээ холо уруу шэртэн байхада, Волго мүрэн шадархи захагүй үргэн тала дайда үзэсхэлэн һайханаар үнняртан нэмжыжэ харагдадаг.

ТАСС-ай фотохронико.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

НОГООНОЙ ҮРЭҺЭ ЯАЖА СУГЛУУЛХАБ

Ниитынгээ адууһа мал тэжээлээр хүсэд хангаха зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхын тула али бүхы аргаар үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Юуб гэхэдэ, манай эндэхи дайдада хээрын ногоон жэл бүри һайнаар ургадаг гээшэ. Тиимэһээ шэмэтэй һайн ногооной үрэһэ суглуулжа тэрэниие ехээр тарибал аша үрэ ехэтэй байхань элитэ. Мүнөө үедэ ногооной үрэһэ суглуулха эгээл зохид саг захалжа байнхай.

Энэ шухала хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулхын тула юу хэхэ хэрэгтэйб? Эгээн түрүүлэн шэмэтэ һайн ногооной үрэһэ суглуулхаар газарые тодорхойлхо болоно. Тиихэдээ тэрэниие ямар аргаар суглуулхаб гэжэ шиидхэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ ногооной хэлхы ургаһан байгаа һаань, тэрэниие машинаар хуряажа абаха. Үрэһэ абаха ногооной шэнгэнээр, эндэ тэндэ ургаһан һаань, тэрэниие гараар суглуулхада зохид.

Түрүүшын жэлдэ ногооной үрэһэ суглуулхада бэрхэшээлтэйшье һаа, хойшодоо тэрэнэй аша тунань ехэ байха. Суглуулһан үрэһээ хойто жэлдэ тусхай участогто тарибал, тэндэһээ саашадаа үрэһэ абахада бэлэн байхал.

Хүсы үбһэнэй таруугаар ургаһаншье байгаа һаань, үрэһыень суглуулхада бэлэн. Зүгөөр һүүлэй 6—8 жэлэй туршада эдэяндэнь хүсэхэйнь урид сабшагдажа байһан газарта хүсы үбһэн үрэ мүн тай байдаг. Энэ үбһэнэй үрэ августын һүүл багаар эдеэшэжэ хүсэдаг. Тиимэһээ тэрэниие эртэ сабшахада муу. Хүсы үбһые болзорһоонь удаан байлгажа болохогүй. Үрэһэнэйнь байдаг хальһан хахаржа, үрэнь бэлэхэнээр гоожодог.

Сабшалан дээрэ хүсы үбһэн костер безостый ногоонтой суг ургадаг. Тиимэһээ эдэ ногоонуудай үрэһэ абахын тула нэгэн доро сабшаад, баалдань хатаажа абахада болохо. Иигэжэ суг хурязгдаһан үрээ мүн лэ хамтадань таридаг. Хүсы үбһые жатка, сенокосилкаар сабшаад, буурсагуудайнь 65—70 процентынь хүрэнтэжэ захалхада болгоомжотойгоор суглуулжа һүрилдэг. Тиихэдээ энэ хүдэлмэриие үглөөнэй шүүдэрээр гү, али үдэшын һэрюунээр хэхэ шухала. Хүсы үбһэнэй сомоое голой эүлгэ ногоогоор ороойлходо зохид.

Һурилэгдэһэн хүсы үбһөө ноябрь һара гаргажа, хүйтэн болоһон хойно сохижо абадаг. Тэрэниие хабар болотор үлөөжэ болохогүй. Тиигэбэл үрэһэн ехэ гээлгэдэ орохо байна. Сохигдожо абтаһан үрэһөө 3—4 үдэрэйшье туршада мэхиинэтэйнь суг хэбтүүлжэ болохогүй. Мэхиинэ ехэ шииг татамгай байжа, үрэһэ гутаадаг, буритуулдаг байха юм. Үрэһэ абаха ногоогоо барабан соогуур хэдэн дахин гаргаха хэрэгтэй. Үрэһэе машинаар сабшахын урда тээ гаргаха зохид. Хээрэ талын ногооной үрэһэ суглуулхада бүришье бэрхэтэй. Тиимэ ногоон хэлхыгээр ургадаггүй ха юм. Үрэһэ абаха газартаа мал бэлшээжэ болохогүй.. Тиимэһээ малай ябадаггүй газарта тэрэниие суглуулхада зохид. Клевер ногооной буурсагуудай 90 процентынь, донниигой—60—70 процент, костер безостый ногооной залаагай 50—60 процентынь эдеэшээд байхада сабшажа захалдаг.

Хээрын ногоонуудай дундаһаа прутняк, житняк ногоонуудай үрэһэн ехэ сэнтэй. Прутняк ногоон Сэлэнгын, Улаан-Үдын болон бусад аймагуудай талын бэлшээри дээрэ элбэгээр ургадаг. Июль һарада лисохвост, житняк, костер безостый, волосонец сибирский гэхэ мэтэ ногоонуудай үрэһэн эдеэшэжэ хүсэдэг. Август һарада гол газарай клевер, вика, хяаг, вострец ногоонууд хүсэд эдеэшэдэг байха юм. Сентябриин һүүлээр, октябрь һарада прутняк ногоон эдеэгээ гүйсэдэг. Зүгөөр нютаг нютагта эдэ ногоон элдэб ондоо болзорто эдеэшэдэг байна. Тэрэниие агрономууд өөһэдөө тодорхойлхо ушартай.

Суглуулжа абаһан үрэһөө зохидоор хадагалжа шадаха хэрэгтэй. Ногооной үрэһые бүтүү байрада хадагалжа болохогүй. Шадаа һаа мэшээг соо хээд, дээрэ үлгэхэдэ зохид. Энэ ушарта хулганааншье хорложо шадахагүй. Үрэһэ зүзаанаар хэбтүүлжэ огто болохогүй. Энэ ушарта тэрэ гутажа, буриташа болохо бшуу.

Эдэ бүхы эрилтэнүүдые баримталжа шадабал, манай колхоз, совхозууд өөһэдыгөө ногооной үрэһэ хүрэнгөөр хангажа, малдаа элбэг тэжээл бэлдэхэ аргатай болохо байна.

И. ЕЛАЕВ,
республикын хүдөө ажахын министерствын агроном.

УНШАГШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

МОЛОР ХУХЫНУУД ЮУНДЭ УГЫБ

Манай эндэ халуунай газарһаа ехэ заахан хүхынүүд ерэдэг.

Халуун орондо мориной толгойн шэнээн молор хүхы ябадаг юм. Яахадаа тэрэ молор хүхынүүд манай эндэ ерэдэггүй юм ааб гэхэдэ, шалтагааниинь эндэһээ ошоһон хүхэ-бэдьхэ хүхынүүдһээ болоһон. Намарынь манай эндэхи хүхынүүд халуун газарта эсэшоод, обоорһоод хүрэдэг юм ха. Тиигээд тэндэхи молор хүхынүүд:

— «Ямар газарһаа ерэбэт?» гэхэдэнь:

— Манай ошодог газарта ехэ хүйтэн, шанга һалхитай, эдихэ хоолоор хомор юм. Шодойжо гараһан модо шулууншье угы. Бидэ мориной хүрэшэһэн тонтуул дээрэ дааража, һалаганажа һуугаад донгододогбди»,—гэжэ яһан хүдалаар хэлэдэг бэдьхэнүүд байна.

Иимэ шалтагаанаар мориной толгойн шэнээн молор хүхынүүд манай эндэ ерэдэггүй. Тэдэ хүхын ерээ һаань, тала гол донгодоондонь ханхинаха һэн, таряа ногоон унатараа ургаха һэн.

И. МАДАСОН.

Энэрхы һайхан сэдьхэлтэн

2-дохи СМУ-гай дүршэлтэ гагнууршан Николай Иванович Михайлов һаяхан гэнтын аюулда дайрагдаба. Канализациин хүдаг соо ажалаа ябуулжа байхадань, тэндэ суглараһан газ носон тэһэршоо. Айхабтараар соробхилһон дүлэнһөө Николай Иванович хүндөөр шархатажа, больницада асарагдаһан байна.

Тэрэ үдэр 2-дохи СМУ-гай хүдэлмэришэд нүхэрэйнгөө уршагта аюулда нэрбэгдэһые баран дуулажа, һанаа үнөөндэ абтаба. Николай Ивановичай бэеын мэндые асуухаяа тэдэнэрэй олооро больницада ерэхэдэ, эмшэлэгшэд үсөөн бэшэ донорнуудай шухаг хэрэгтэй болоод байһаниие дуулгаба. Нүхэрэйнгөө ами наһые абарха зорилгоор 50 хүн һайн дураар шуһаяа дары түргэн тушаагаа. Иимэ энэрхы һайхан сэдьхэлтэн хэд болооб? Даниловай бригадынхид. Быковэй звеногойхид, экспедитор Солодянкина, бухгалтер Красикова, мастер Толстоборов, ахалагша инженер Федоров, прораб Родак болон бусад.

Мүнөө Николай Ивановичай шархатаһан бэе эдэгэн һайжаржа захалаа. Хани нүхэдынь, эмшэлгын хүдэлмэришэд гагнууршанай түргөөр элүүр болохын түлөө оролдон, тэрэниие шадамар бэрхээр, нарин нягтаар харууһалжа байна.

А. ШУЛУНОВ.

Адли асуудалда хоёр ондоо тэмдэглэл

Дардам харгыдаа баяртайнууд

Манай аяар холын Ахын аймагта һүүлэй үедэ харгы барилгын хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болоно байнхай. Мүнөө эндэмнай харгы барилгын тусхай участок —«ПДУ» тогтоогдоо.

Энэ харгы барилгын участогай хүдэлмэришэд, механизаторнууд нютагай эрхэ байдалай бэрхэшээлнүүдые шадамараар гаталан, шэнэ харгы гаргаха хүдэлмэреэ эршэмтэй һайнаар ябуулна. Жэшээлэн хэлэхэдэ, бульдозерист Михаил Донской өөрынгөө туһалагша Федор Мунконовтой хамта «Синцын тала» гэжэ газарһаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб хүрэтэр ехэ хүндэ участогта үндэр бүтээсэтэйгээр, шадамар бэрхээр ажаллажа, һаяхан түсэбтэ даалгабаряа дүүргэбэ. Тиигэжэ аймагай түб Орлик тосхонһоо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хүрэтэр автомашинануудай һаадгүй ябаха шэнэ дардам харгы байгуулагдаба. Урдань хүнүүд автомашинаар энээ руу имагтал үбэлдөө уһа мульһэнэй хүрэһэн хойно ябадаг. Дулаанай сагта гансал эмээл морёор галгидаг байгаа.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд шэнэ харгы байгуулһан замшадта үнэн зүрхэнһөө халуун баяр хүргэнэ.

П. ЖУЖАЕВ.

Хээрэ орхигдоһон пассажирнууд

Хуушан харгыемнай заһажа, шэнэлхэдээ юундэшьеб Могсохон тосхонһоомнай гадуур, нэгэ модо тухай хажуу тээгүүр харгы татаһан юм. Энээн тушаа могсохонойхид дээшэнь гомдол бариһаншье байха. Харгые дахин заһаха мүнөө дээрээ аргагүй байна. Тиибэшье тосхон соогуур гарадаг хуушан харгыгаар автобусуудые уялгалан ябуулжа, зоной эрилтые хангуулхабди гэжэ Хориин аймагай гүйсэдком найдуулһан байгаа.

Теэд үнэн дээрээ Могсохонһоо Улаан-Үдэ, Хори ошохоо һанаһан хүнүүд халтад гэбэл харгы дээрэ һулал үлэдэеэ һанадаг. Автобусой жолоошод һай һанахадаа тосхоорнай гараха, үгы бол хойто хадымнай харгыгаар ябашаха. Хайшаашье тэнсүүринь олдодоггүй. Эндэ һаяшаг, июлиин 20-до үглөөнэй 10 часта Хөөрхэһөө ябаһан 41—02 автобус тосхондомнай ороогүй. Город орохо тон шухала хэрэгтэй хүнүүд мотоциклда, автомашинада һуужа, тэрэ автобусые намнажа хүсэхэдэнь, элдэб дээрэлхүүгээр загнаад, нэгэшье хүниие һуулгангүй ябашаһан байна.

Зохихо газартань дуулгажа, автобусуудай бээрхэдэг болоһон жолоошодто хэмжээ абахаар болоо.

Ш. ЦЫВАНОВ,
персональна пенсионер.

Америкын империалистнууд Вьетнам орон дотор зэрлиг ашаануудаа үргэлжэлүүлжэ байнаар. Энээндэ бухы дэлхэйн үнэншэ хүнүүд дурагүйһэн эсэргүүсэнэ. Британиин (Франци) автомагистралиуудай нэгэнэй дэргэдэ «Янкинууд, Вьетнамһаа тонилогты!» гэһэн хэлэйтэй дулэтэ урлал бэшэгдэнхэй. США-гай булимтархы политикые олонхи юрын францууд үзэн ядажа байһые энэ урлал гэршэлнэ.

АПН-эй фото.

ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО

ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ ЗҮБХИС БҮХЭНҺЭЭ

ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО

Уһалууриин барилгануудые бомбодоно

ХАНОЙ, августын 3. (ТАСС). Һүүлэй һаранудта Америкын империалистнууд ДРВ-гэй газар уһалха хаалта болон барилгануудые саг ургэлжэ добтолдог болонхой гэжэ уһанай ажахын министерствын эндэ тунхаглаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Газар уһалха барилгануудта Америкын авиациин таһалгаряагүйгөөр агаарһаа добтолжо байһан ушар хадаа уһанай үер болгохо, ган гасуур ушаруулха, тиигээд олон түмэн хүнүүдэй ажамидаралда аюул ерүүлхэ гэһэн зорилготой Америкын правительствын эртээнһээ зохёожо табиһан түсэбөөр хэгдэнэ гэжэ ВИА агентствын дамжуулһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Энэ мэтын добтолго хадаа Вьетнам тушаа 1954 оной Женевскэ хэлсээе бүдүүлигээр эбдэжэ, бухы болбосоронги хүн түрэлтэндэ аюул ушаруулһан ябадал болоно. ДРВ-гэй уһанай ажахын болон электростанцинуудай министерство Джонсоной правительствын хүнэй үнгэ сэдьхэлгүй иимэ гэмтэ муухай аашые эрид шууд буруушаагаад, Вьетнамда Америкын империалистнуудай хэжэ байгаа сэрэгэй добтолгодо эсэргүүсэхэ тэмсэлые шангадхахыень бухы дэлхэйн эб найрамдалда дуратай арадуудые уряална гээд тэрэ мэдүүлгэ соо заагдана.

Партизанууд самолёдуудые буудажа унагаана

ХАНОЙ, августын 3. (ТАСС). Уридшалан абтаһан мэдээнэй ёһоор, Урда Вьетнамай партизанууд июлиин 3-һаа 19 хүрэтэр Америкын 12 самолёт буудажа унагаба гээд ВИА агентство дамжуулба.

Нигеридэ болоһон событинууд тушаа

ПАРИЖ, августын 3. (ТАСС). Франс Пресс агентствын корреспондентын Котонуһаа (Дагомей) мэдээ дамжуулһанай ёһоор, Нигериин сэрэгэй правительствые урдань толгойлжо байһан генерал Агийи-Иронси болон Баруун провинциин сэрэгэй губернатор Фаджуй гэгшэдые Ибаданда дүтэхэнэ байһан тосхондо буһалгаа хэһэн солдадууд саазалба гэнэ. Июлиин 29-дэ тэдэнэй хүүр Ибаданай госпитальдо абаашагдаад, мүн тэрэ үдэртөө буһалгаашан—солдадуудта дамжуулан үгтэжэ, Ибадан шадар хүдөөлүүлэгдээ.

Буһалгаа хэһэн солдадууд Баруун провинциин губернатор Фаджуйн үргөөндэ добтолон ороод, генерал Иронсиие манда үгэгты гэжэ эрибэ гээд, тэрэниие нюдөөрөө хараһан хүнүүдэй хэлэһэн үгын ёһоор, Франс Пресс агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

«Иронси намда айлшалжа ерээд байгаа юм, тиимэ һэн хойнонь, би тэрэниие таанадта барижа үгэхэгүйб» — гэжэ Фаджуй хэлээ юм ха. Тиигээд сэрэгэйхидэй табиһан эрилтые дүүргэхэ баатай болохоёо, гүрэн-түрэ толгойлогшые би өөрөө үдэшэхэб гэжэ губернатор мэдүүлһэн байгаа. Энэ добтолго хэгшэд Фаджуйн хэһэн мэдүүлгэһээ арсаба. Тиихэдэнь губернатор бэеэ хорлон алахам гэжэ заналта хэбэ гэнэ. Тиимэһээ солдадууд тэрэ хоёр офицерые туужа абаашаһан байгаа.

Замбиин засагта дурагүй парти тараагдаа

ПАРИЖ, августын 3. (ТАСС). Түс ороной засагта дурагүй партинуудай нэгэн болохо национальна прогрессивнэ парти (НПП) тараагдаа.

МЭРГЭЖЭЛ

(Үхибүүдэй хүсэл эрмэлзэлые хүгжөөхэ тухай бодомжо)

Үхибүүд хүлдэ орохоһоо, би тиимэ хүн, иимэ хүн болохоб гэһэн бэеэрээ наадаһай машина түлхеэд дужэгэнэжэ ябаха гү, али самолёт ниидүүлхэ мэтээр наадаха. Үгышье һаа, һайхашааһан хүнөө һажааажа наадаха. Тээ ехэшэг болоходоо элдэбын олон нааданхайнуудаар бэеэ һамааруулдаг бэзэ. Хэды тиигээшье һаа, ажаглахада зарим үхибүүд олон нааданхайнуудта һамаарбашье, нэгэл юумэндэ дуратай байдаг. Энэнь хожомоо мэргэжэлынь болодог гэжэ ажаглагдаһан байна.

Долоотой үхибүүдэй түрүүн һургуулиин богоһо алхажа ороод байхадань:

— Хэн ямар мэргэжэлтэй хүн болохоб?— гэхэдэшни, бултадаа би инженер болохоб, лётчик-космонавт болохоб, далайгаар тамардаг хүн болохоб, шофёр, шахтёр.., —гээд булта тоолохо. Ехэнхидээ эхин классуудта һуража байһан үхибүүд наадажашье байхадаа, би хүнэй аргашан гээшэб, би багша гээшэб гэлсэдэг ха юм. Саашаа томо болоходоо 9, 10-дахи хүрэтэрөө абяа шэмээгүй болоод ябадаг. Үгышье һаа, хоорондоо һэмээхэн хэлсэхэ.

Нэгэтэ табадахи класста «минии хүсэл эрмэлзэл» гэһэн зохёол бэшүүлбэб. Эдэнэрэй зохёол уншахада, ехэ һонин байгаа һэн. Нэгэ басаганай—Соня Эрдынеевагай зохёол. Тэрэ басаган иигэжэ бэшэнэ:

«Би врач болоод, хүнүүдые үзэжэ байна гээшэб. Үбшэнтэн хойно хойноһоо ороно. Нэгэ хүнэй гарамсаар: «Удаадахи хүн!» гээд түрүүшын хүнэй үбшэн тухай карточкадань бэшэжэ, өөдэөшье харангүй һууһаб. Таягтай нэгэ хүгшэн оробо хэбэртэй. Гуурһаяа саарһанһаа таһалангүй, тэрэ орогшо хүгшэндэ хандаһаб.

— Хаанаа үбдэнэбта?—гээд асуубаб.

— ?!

Хүгшэн абяа гаранагүй. Саарһанһаа толгойгоо үргэн гэһээмни: багшамни—Цыпэ Санжиевна байжа байба...»

Мүнөө Соня Эрдынеева 9-дэхи класста һурадаг. Тиин энэ басаган һанаһан хүсэлөө бэелүүлхэл ха гэжэ бододогбди. Ехэ зоримгой хүн болоһо ябанхай.

Тэрэл табадахи классай һурагша Дамдин-Цырен Гармаевай зохёол. Тэрэ иигэжэ бэшэһэн байгаа һэн:

«...Шофёр болоод, «Волга» машинаар харайлгажа ябанаб. Харгы дээрэ гурбан хүгшэд гараа үргэжэ байба. Ерэн гэхэдэм, Нагба Цыбиковна, Дарима Нимаевна, Цыпэ Санжиевна (булта багшанарбди) гурбан байжа байба...» Эдэ үхибүүдэй иимэ найруулгануудые уншахада, һониншье, энеэдэтэйшье байгаа бэлэй. Тэд саашань юун болооб?

Шофёр болохоб гэгшэ Д-Ц. Гармаев 8-дахи класс дүүргээд, үнэхөөрөө шофёрой курсада ороо һэн лэ даа. Тэд юугээрээ мууб даа. Һайн лэ гэхэһээ ондоо юун байхаб. Урдаа ямар нэгэн зорилго табижа ябахаһаа һайн юун байха бэлэй.

Үхибүүдэй бүри багаһаань хүсэжэ бодожо (бүри сахижа гэхэһээ айнагүйб) ябаһан эрмэлзэлыень дэмжэхэ, хүгжөөхэ, болохо тээшэнь шэглүүлхэ гээшэ баһа шухала асуудал гэжэ би ажагладагби. Тиигээгүй һаа, зарим үхибүүд (хэрбээ гэртэхинэйнгээ хасардалсаа барягүй һаа) бүри удаан саг соо юуншье болохоёо ойлгонгүй худхажа, өөрынгөө дуратай юумэ ойлгожо ядажа ябадаг. Нүгөөдүүлынь анханһаа тон тодо һонор зорилго урдаа табинхай, «би тэндэ ошожо һурахаб» гэжэ хаха шуу шиидэнги ябадаг гээшэ. Би иигэжэ хэлэхэдээ бүхы үхибүүд хара багаһаа ерээдүйнгөө мэргэжэл эли тодоор тодорхойлдог, һуга ходо гарама сэсэн мэргэн түрэдэг гэхээ һананагүйб. Хүнэй, тэрэ тоодо залуушуулай харгы замда элдэбын эрьелтэнүүд болодог ааб даа. Багаһаа хүсэжэ сэдьхэжэ ябаһан хүсэл зорилготоёо хахасахашье саг ерэдэг бэзэ. Энээниие арсагданагүй. Харин нэгэшье багша арсахагүйнь ойлгосотой. Үхибүүдые багаһаань хүсэл эрмэлзэлтэй, холые зориһон эли тодо зорилготой ябахаар хүмүүжүүлхые оролдохо тухай хэлэхэеэ һананаб. Багша бүхэн энэ асуудалда ехэ һаналаа табидаг байһаниинь ойлгосотой. Хүүгэдэй эмхи зургаанууд—хүүгэдэй саадууд энэ талаар айхабтар ехэ үүргэтэй гээшэ. Нэгэ жэшээ харуулая. Һургуулида ороодүй үхибүүдые (манай Үлэгшэн нютагта үхибүүдэй эмхи зургаанууд үгы, ох, ямар муу гээшэб) суглуулаад, горхоной захада абаашаһан бэеэрээ наадхуулхаш. Ямар наада эмхидхэхэбши? Элһэ шабараар колхозойнгоо түб һууриниие «барюулхаш», гэрнүүдые табюулхаш. Урдамнай Үлэгшэн нютагнай бэеэрээ «бодобо». Элһэ шабараар ааб даа. Гол үйлсэ. Тиигэһэн бэеэрээ эмхи зургаануудые бэдэржэ орохобди. «...Энэ почто, энэ клуб, энэ сомоной Совет...» гэхэ мэтээр үхибүүд зааха. Тиигээд һууринайнгаа гол үйлсөөр машина ябуулнабди, хажуугаарнь хүнүүд ябажа байха юм. Иигэжэ шабар машина, шабар хүнүүдые «бодотоор» ябуулжа, үйлсөөр ябаха гурим журам ойлгожо абахабди. Бэшээр элэ багашуулда ойлгуулхань бэрхэтэй. Иигэжэ наадахадаа зариманиинь «шофёрнууд» боложо эхилхэ бшуу удаа. Эндэһээ хүсэл бодол (воображени) түрэжэ эхилдэг ха юм. Эдэ бүгэдэн хадаа хүүгэдэй саадта хэгдэхэ хүдэлмэри ааб даа. Һургуулида орохынь урда тээ үхибүүдые хүмүүжүүлхэ гээшэ айхабтар ехэ асуудал. Тэд хүүгэдэй эмхи зургаанудай үгы хадань һургуулида орохоёо байһан үхибүүдтэй хүдэлэнгүй лахабши, тэдэниие бэлдэхэ хэрэггэй ха юм. Сентябриин 1-дэ эдэнтэй уулзахаяа байна ха юмши. Үнэндөө хүүгэдэй саадта ябангүй һургуулида ороһон долоотой үхибүүд ухаан бодолойнгоо хүгжэлтын талаар 4-тэй багашуултай адли байдаг гэхэдэ алдуу болохогүй. Хүүгэдэй саадай удха шанарай али тухай ехэ байһые энэ баримта тодоруулна бэзэ. Мэргэжэл тухай бэшэһэн аад, юундэ иигэтэрээ багашуулай хүмүүжүүлгэ тухай хэлэнэбши гэхэдэ, энэ асуудал ойлгосотой бэзэ гэжэ һанагдана.

Үхибүүдэй багаһаань хүсэл бодолынь далижуулха, хүгжөөхэ гээшэ аргагүй шухала асуудал. Хаража ябахадаа, эхин классуудта хүнэй бүхы шэнжэ шанар бүрилдэдэг байна. Һуралсалай үндэһэ һуури эндэһээ эхилдэг, абари зантынь, хүсэл бодолынь, зориг сэдьхэлынь бүрилдэдэг гээшэ бэзэ. Тиимэ хадань эхин классуудай багшанар үхибүүдэй бүхы һайн һайхан талыень хүгжөөхэ гэжэ оролдодог байнабди. Ерээдүйн мэргэжэл шэлэхын тулада ажал тухай хөөрэлдөө хэхэш. Тэрэнэй һүүлээр үхибүүдэй хүшэ хүрэмөөр ажал—түлеэ тайраха, харгын шудуу түүхэ мэтые классаараа ошоод хэхэш. Үгышье һаа, нэгэ иимэ жэшээ. Стол дээрэ хилээмэн. Энэ хүрэтэрөө ямар ажал хэгдэжэ, хилээмэн болоод стол дээрэ табигдааб? Энэ мэтээр үхибүүдэй ухаан бодол, хүсэл эрмэлзэл хүгжөөхые, ажалда дуратай болгохые оролдодог байнабди.

Үхибүүн бүхэнэй хүсэл бодол ондо ондоо байха, ондо ондоо юумэндэ дуратай байха, горитой болоходоо ондо ондоо предмедтэ дуратай болодог бэзэ. Эдэ бүхэндэ төөрихэгүйнь тулада тэдээнтэй хөөрэлдэхэ, үнэхөөрөө дуратай юумыень ойлгуулалсаха гээшэ угаа шухала ха.

«Хүн болохо багаһаа...» гээд арад зон дэмы хэлсэдэггүй. Үхибүүдэй багаһаань лэ бэлиг шадабариень, хүсэл бодолыень хүгжөөхэ шухала байһаниинь бүтэндэ ойлгосотой. Тиимэһээ үхибүүдэй һургуулида ороодүй байхаһаань эхилээд хүмүүжүүлгые тон һайнаар табиха, хүдөө нютагуудта үхибүүдэй эмхи зургаануудые —ясли, саадуудые эмхидхэхэ тухай асуудал тон тодорхойгоор шиидхэхээр болоо. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда хайша хэрэгээр хандадаг гуримтай. Манай Үлэгшэндэ нэгэшье ясли, саадгүй байһан ушарые саашадаа удаан тэсэхээр аал? Иимэ байдал ганса манайшье нютагта дайралдадаг бэшэ ааб даа. Энээн тухай багшанар, гэр бүлынхид асуудал ходол табижа байдаг юм. Үхибүүдэй комбинат барижа, энэ асуудал шиидхэжэ эхилбэл һайн байгаа.

Ц. ОЧИРОВА,
Захааминай аймагай Үлэгшэнэй дунда һургуулиин багша, РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша.

А. ЖАМБАЛОН

ЗАЛУУШУУЛДА

Залан зулгы, зориг түтэлдэр
Залуу наһан—танай шэмэг
Шамбай бэе, шарайн хүдэлтэр
Шагныт минии юрөөл—шүлэг:
Хорёод наһаяа дээрэ үргэн
Холын замда бэеэ һорибот,
Эжы, абынгаа хүсэл дүүргэн,
Энхэ жаргал тээшэ зорибот.
Аба, эжын зүгнэн үршөөһэн
Алтан энэ хүдэр бэетнай
Тооһогүй арюун сэбэр ябаг,
Торошогүй хүнгэн солбон ябаг.
Инаг дурантнай толо татаад,
Үеын үедэ һаруул байг,
Абари зантнай гүн һайхан аад,
Айл аймагтаа һайшаагдан байг.
Олоной түлөө зориг хүбшэлхэ
Оюун, сэсэн үри хүүгэдтнай
Нютаг дүүрэн нэрээр нэршэхэ
Намтар ехэтэй хүнүүд болуужаг.
Энхэ тайбан гал гуламтатнай
Эрдэмэй ульһаар гэрэлтүүлэгдээд,
Эжэл нүхэд, аха зонойтнай
Эгээл ехэ омогорхол болуужаг.
Арад ниитын баясан байхаар
Ажал дээрээ суурхаха болтогойт,
Гүрэн түрэдөө туһа асархаар
Гүн бодолоо дэлгэхэ болтогойт.
Зууншье жэлдэ хүгшэршэгүй
Зуун һайхан наһа наһалыт,
Зол жаргалай дуһашагүй
Заяан хубитай, хүхюун ябыт!

Ц. Е. БОЛСОЕВ

ЛИРИЧЕСКЭ ДЭБТЭРҺЭЭ

* * *

Хүн болгожо
энэ дэлхэйдэ табиһан
Хүгшэн эжым
шарай намда урихан.
Хангай дайдаяа
үбсүүн дээрээ бөөмэйлһэн
Хабтагай Яруунам
Сэдьхэлым татаад гоёхон.

* * *

Номин торгон
набша намаа надхуулһан
Нажарай дулаан
июль һарын эхин.
Налгай хүнэй
сэдьхэл буляан уяруулһан
Нангин мэдэрэл
абажа ерээш дахин.

* * *

Хониной маараан,
жэргэмэлэй дуун соо
уняартаһан
Хулһатымни тала,
Хибэс ногоон добонууд...
Хүсэтэ хүгжэмэй
аялга долгин соо тэнжэһэн
Хонишон хүбүүнэй
сэдьхэл уяруулан байнаш!
Нахид гэһэн
хүтэл түглөөрөө
нэмжээрһэн
Наһа үеэрээ
хүүен байһан ойнууд.
Наадан ябахадаа
түйсөөр дүүрэн суглуулһан
Нэрһэ, алирһанай
баялиг эндэ һануулнаш!

ХЭН ЗЭМЭТЭЙБ?

Люда Полянская арбан табатай. Ургажа ябаһан улаан бургааһан гэлсэдэг даа энэ гүлмэрхэн эдир наһые. Энэ наһандаа хүн үглөө бүри үлгэн дэлхэйе шэнэ нюдөөр хаража, ажабайдалые шэнээр «нээжэ», хүхин-хүхин ябадаг. Теэд Люда эдир наһанай баярые үзөөгүй гэжэ хэлэхэдэ буруу болохогүй. Арбан таба наһатайдаа үшөө үхибүүн аад лэ, «ажабайдалай амтые» үзэһэн, дабахые дабаһан хүм гэжэ урдаһаатнай эшэхэгүй нюур гарган байха...

1965 оной зунһаа эхилээд Люда гэртээ хонохоёо болиһон юм. Милицийн хүдэлмэрилэгшэд Людые нэгэтэ бэшэ архи уужа, һогтуу ябахадань милициин таһагта асарһан байха. Эхэ, эсэгэтэйнь хөөрэлдэһэн, һургуулида хонходоһон гэхэ. Тиибэ яабашье басаган «хадуурһан» зандаа, зүб харгыда орожо шадаагүй. 1966 оной январиин 9-дэ өөрынгөө хани басагадаар архи уужа ерээд, һүниин харанхыда Сухарева гэжэ эхэнэрые тоноо. Тэдэнэр Сухареваһаа нэгэ шэл архи, 25 түхэриг мүнгэ буляаһан байна. Тэрэ үдэшэндөө Людмила үшөө нэгэ эхэнэрые тонохо һэдэлгэ гаргаа. Хожомынь таксиин жолоошо Молеванныйда «хадамда» гараад үзөө. Мүнөө Молеванный наһа хүрөөгүй басаганай «толгойе эрьюулһэнэйнгээ» түлөө хатуугаар хэһээгдээ гэжэ хэлэжэрхие.

Людын иимэ буруу, манай ажабайдалда харша аашые яажа тайлбарилхаб? Ямар шалтагаанһаа боложо үшөө үхибүүн басаган буруу харгыда ороob! Эдэ асуудалнуудта бидэнэр дүүрэнээр харюу үгэхэ ёһотойбди. Тэрээндэ харюусангүй орхижо болохо аал? Бидэнэр хүнэй хуби заяанай, илангаяа залуушуулай хуби заяанай хажуугаар һанаа амараар, нюураа халхалаад лэ гараха эрхэгүйбди.

Люда Полянская гансаараа буруу ёһоор аашална гү? Нэгэ хүнэй ябадалаар бүхы залуу наһатай гэмтэд тухай тобшолол хээ хадаа эндүүржэ болохол хабди. Тиимэһээ үшөө хэдэн жэшээнүүдые хаража үзэе.

1966 оной июлиин 15-най һүни Улаан-Үдын милициин Советскэ таһагай хүдэлмэрилэгшэд һургуулида ошохо наһаа хүсөөгүй Людмила Кустова Люба Ушлякова хоёрые МООП-ой детприемнигто асараа юм. Хубсаһа хунарынь хахархай, өөһэдөө хэдэн заяанай бэеэ угаагаагүй, даг хирэдэ дарагдашанхайнууд. Людмила Люба хоёр — эгэшэ дүүнэр. Июлиин 16-най үглөөгүүр «басагадтнай милицидэ байна» гэжэ тэдэнэй эхэдэнь — Галина Петровна Кустовада мэдээсэгдэһэн байгаа. Харин энэ эхэ тэдэнээ үгылөөшьегүй байгаа бшуу. Тиихэдэ басагадайнгаа хойноһоо... июлиин 18-да ерээ...

Заримдаа эхэ эсэгэтэй аад, элдэбын болоно ха даа. Люда Полянскаягай эсэгэньшье, эхэньшье бии. Тэдэнэр Улаан-Үдэ городой Заиграевская үйлсын 1-хи гэрэй 34-хи квартирада ажаһуудаг. Басаганай эсэгэ Василий Артамонович Полянский саг үргэлжэ архи ууна, гэртээ хэрүүл татана, һамгаяа наншана. Энэ наһажаал болоһон хүн үхибүүдэйнгээ нюдэн дээрэ аашална...

Июнь һарада ...приемнигто 1952 ондо түрэһэн Людмила Торговская гэгшэ тушаагдаһан юм. Торговская 16-тай. Энээхэн наһан соогоо Людмила хаа хаагуур ябажа, нилээд ехэ сагаа үнгэргөө. Людмилын эжы Галина Васильевна Цыденова, эсэгэ Иван Григорьевич Цыденов Сэлэнгын аймагай партиин XX съездын нэрэмжэтэ колхозой Ноёхон тосхондо ажаһуудаг. Манай хөөрэлдэхэдэ Люда иигэжэ мэдүүлбэ:

— Хойто эсэгэмни Иван Григорьевич ходо архи ууна, эжыемни наншана, намайе бэһана. Би гэртээ хэзээшье ошохогүйб...

Бүхы эдэ жэшээнүүд юун тухай хэлэнэб? Үхибүүд гараха түрэхэһөө муу байдаггүй. Муугтай муу гарабалтай гэжэ урданай хэлсээн ямаршье үндэһэ һууригүй. Үхибүүдэй абари зан, аяг манай хүмүүжүүлгэһээ дулдыдана. Тэдэнэр заханһаа абаад (бидэнэр заримдаа тэдэниие юумэ ойлгохо болоогүй гэжэ буруу һанадагбди) маанарые һажааажа эхилнэ. Харин эхэ, эсэгынгээ ходо архи уужа, бүдүүлигээр аашалжа, аманда багтахагүй үгэнүүдые түрүүшынгээ жэлһээ эхилжэ, үдэр бүхэндэ шахуу шагнажа байһан үхибүүн һайн юумэндэ һураха аал?

— Леня Брыков нүхэдтөө, хамта һурадаг һурагшадтаа бүдүүлигээр хандана. Багшанарайшье урдаһаа бүдүүлигээр дуу гарана, муухайгаарш хараажархидаг юм, — гэжэ 1951 ондо түрэһэн Леонид Брыков тухай Захааминай аймгүйсэдкомдо хэлсэнэ. Энэ хүбүүмнай Захаамин городой һургуулиин 4—5-дахи классуудта хошоод жэлдэ һураа. Багшанаршье тэрээнтэй нилээд хөөрэлдэһэн байха. Теэд мүртэй юумэ болоогүй. Һүүлэй һүүлдэ Леонид хулгай хэжэ, мүнөө тусхай һургуулида хатуу харууһалга доро оруулагданхай. Леонидай эсэгэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалид, эхэнь шанаржуулгын фабрикада ажаллана. Тэдэнэр гэртээ ходо хэрүүл татадаг, элдэбээр аашалалдадаг. Иимэл байдалда Леонид «хүмүүжүүлгэ» абаһан хүн даа.

Буряадай республикын МООП-ой детприемнигто ехэнхидээ бэеэ муугаар абажа ябаһан — «заһархагүй» гэгдэһэн гү, али түрэлхидһөө һалгаагдаһан үхибүүд ородог. Хаража үзэхэдэ, тэдэнэй олонхидынь эсэгэгүйгөөр хүмүүжүүлэгдээшэн болоно. Тиихэдэ бүришье олонхиниинь эб эегүй, архидадаг, наншалдадаг бүлэдэ түрэһэн «хуби заяатай».

Детприемнигто ороһон үхибүүдые һайн байдалтай болгожо, һайнаар, зүбөөр хүмүүжүүлэн, өөдэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Энэ талаар советскэ, профсоюзна болон бусад олониитын организацинууд шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Тусхай һургуулинууд, олониитэ гэмтэ харгыда ороһон заахан наһатай хүнүүдэй саашанхи хуби заяан тухай тэгшээр һанаагаа табидаг һаа һайн байгаа. Теэд иимэ харюусалгата хэрэгтэшье «наранһаа наагуур, намһаа саагуур ябаг» гэжэ бододог хүнүүдэй дайралдадагынь гэмшэлтэй. Жэшээнь, Таисия Ж., гэгшэ саг үргэлжэ Эрхүү, Владивосток, Хабаровск болон бусад городуудаар зайгуултажа ябаһанаа манай детприемнигто оруулагдаһан юм. Бидэнэр Таисия тухай һайнаар бодолгото болоһонойнгоо удаа Хяагтын интернат һургуулида эльгээхээр шиидэбэбди. Юундэб гэхэдэ, тус һургуулида дүй дүршэлтэй багшанар хүдэлмэрилдэг суутай бэлэй. Удангүй Таисия Ж. Хяагтаһаа тэрьедэжэ, Эрхүү городто баригдаа гэһэн мэдээнэй ерэхэлээр интернат һургуулиин дирекци басаганай бүхы документнүүдые тиишэ эльгээжэрхёо һэн. Иигэжэ һургуулиинхид Таисия Ж-тэй «хахасаһан» байна. Мүнөө Таисия Ж. нэгэ тусхай һургуулида оруулагдаад, һайнаар һурана, хүдэлмэрилнэ. Бэеэ муугаар абажа ябаһанаа ойлгожо, «ондоо болохоёо хатуугаар шиидээб» гэжэ басаган манда бэшэг бэшэнэ.

Заһардаггүй хүн гэжэ байдаггүй. Би детприемнигто олон жэлдэ хүдэлмэрилхэ зуураа «хосорһон» хүниие хараагүйб, харахашьегүй байхаб. Мүнөө манай адресаар бэшэгүүд саг үргэлжэ ерэдэг. Хэдһээ ерэнэб гэхэдэ, манай гарһаа детдом болон тусхай һургуулинуудта эльгээгдэһэн хүнүүдһээ. Тэдэнэр амжалтануудаа, баяр баясхалан тухайдаа мэдээсэнэ, зүбшэлшье һуража бэшэдэг.

«...Һургуулияа һайнаар дүүргээб, ганса табаар-дүрбөөр. Бултадаа һайнууд байнабди. Класс соогоо эбтэйбди. Мүнөө хүгжэмдэ һуранаб. Комсомолдо абтааб», — гэжэ Баргажанһаа Люба У. бэшэнэ. Бэшэгүүд гансашье үхибүүдһээ ерэдэггүй. Түрэлхидшье бэшэдэг. Һая Ангарск городһоо иимэ мэдээсэл ерэбэ: «Детприемнигой хүдэлмэрилэгшэдтэ зүрхэнэй халуун баярые хүргэнэбди. Хүбүүемнай зүб харгыда оруулжа, дахин гэртэмнай бусааһандатнай баяртайбди. Тимофеевтэнэй бүлэ».

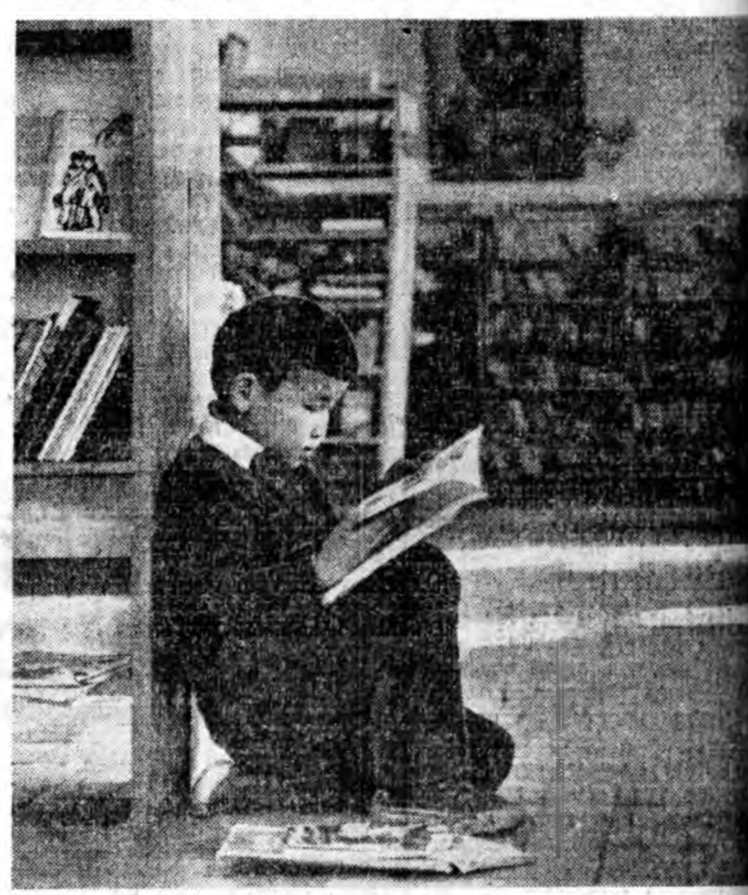
Һайн бэшэгүүдые абахадаа баярлагшабди. Харин детприемнигто үхибүүдэй хододоо ерэдэг ушар гэмшэлтэй. Энээндэ хэн зэмэтэйб?

Н. ЗОТКИН,
МООП-ой детприемнигой начальник.
К. ИЛЬИН,
манай тусхай корр.

КОНКУРСДО ЕРЭҺЭН ЗУРАГУУДҺАА

НУГЫН СЭСЭГҮҮД СОО... С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

Мянган номой мянган һонинууд. А. ПОНОМАРЕВОЙ фото.

БАГША НЭРЭЕЭ ХАРЮУЛААША

Хоёр жэлэй урда тээ Шулуутын интернат һургуулиин багшанар суглаа хүдэлмэрилжэ байһан Андрей Александрович Сайбоновые амаралтада үдэшөө һэн. Амаралтада гарабашье, 1965—1966 онуудай һуралсалай жэлые дахинаа багшын столдо угтаа юм. Хуушанай багша «ажалгүй» һуужа шадабагүй.

Андрей Александрович багшалжа эхилһээр үнинэй. Багша болоод, түрүүшынхиеэ һургуулиин богоһые 1941-дэхи ондо алхажа ороһон юм. Иигэжэ Андрей Александрович Эрхүүгэй областиин Алайрай аймагта багшалжа эхилээ бэлэй.

Залуу багша эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Багшын ажалһаа гадуур ниитын уялга дүүргэжэ, сүлөөгүй байдаг. Һургажа байһан үхибүүдыньшье, нютагай зоншье эдэбхитэй, шударгы шадамар багшые хүндэлэгшэ һэн.

Удаан саг соо һайнаар багшалһанайнгаа түлөө Андрей Александрович Ленинэй орденоор, олон медальнуудаар шагнагдаһан юм. Мүн Хүндэлэлэй грамотануудааршье шагнагдаһан байна.

Багшын ажал хүндэтэй. Мүнөө Андрей Александровичай һурагшад хаа хаагуур тарашан[...] Тэдэнэр ажалай [...] замда гаража, [...] орондоо, арад зонноо [...] туһаяа хүргэнэ.

Хуушанай багша [...] үбүүдые һургахаһаа [...]на, мүнөөшье нииты[...] хүдэлмэри эдэбхитэй[...] үнгэргэнэ. Коммуни[...]нууд Андрей Алекса[...]ровичые эхин партий[...] организациингаа секр[...]тараар һунгаһан бай[...]

Мүнөө зунай сал[...] Андрей Александрови[...]дүтэ, холын гүүргэ[...] дээр ябажа, лекции[...]дые уншажа, хөөрэлд[...] үнгэргэнэ.

П. ХАЛТАНОВ,
багша.

АНХАРЫТ: ШЭНЭ ФАКУЛЬТЕТ

ХЭДЭН мянгаад хүбүүд, басагад мүнөө үедэ дунда һургуули дүүргэжэ, ерээдүйнгөө ажал хүдэлмэри тухай бодолгото болоно. Энергетикэ гэһэн үгэтэй хамта Братск, Усть-Илим гээд ухаандаа шэбшэнэш; Гагарин, Титов гэгшэдэйшье мэргэжэл өөртэш эли, сэбэр һайхан, мантан томо гэрнүүдые харахадаа барилгашад тухай сэдьхэнэш, аргашан, багша хүнэй ажалые үхибүүн наһанһаа мэдэнэш...

Тэд эдэмнай Зүүн-Сибириин технологическа институдай дэргэдэхи «Хранение и технология переработки зерна» гэдэг факультедтэ һуража гарахадаа ямар ажалтай хүн болохобиб гэжэ ойлгодог ха гү? Хай, үгыл хаш даа.

Энээхэн мэргэжэл шэлэһэн хүн гарзатахагүй. Юундэб гэхэдэ, тэрэ ганса ороһо таряа үйлэдбэрилхэ ажалтай байхагүй, энээндэ хабаатай бусад техническэ асуудалнуудые шиидхэхэ шадалтай инженер-технолог болохо юм. Мүнөө сагта ороһо таряа хадагалдаг элеваторнууд, талханай предприятинууд хадаа бүгэдэ дээрээ оньһожоруулагданхай. Тиимэһээ ехэ нарин, нягта ажалтай юм; хурса бэрхэ мэргэжэлтэй тарянине абуулдаг. Тиихэдээ инженер-технолог хүнэй мэргэжэл шадабариһаа эндэ гаргагдадаг бүхы продукциин тоо ба шанар ехэ дулдыдаха байна.

Ороһо таряа үйлэдбэрилдэг предприятинуудай тоодо элдэб элеваторнууд, тээрмэнүүд, малай хоол, крупа үйлэдбэрилдэг заводууд ороно гээшэ ааб даа. Түмэр харгыгаар гү, али уһан замаар ерэһэн тарян гээшэ түбхын түрүүн арилгагдадаг, һүүлээрнь хатаагдаад, шииг нойтондо орожо гутахагүйгөөр элеваторта хаагдадаг юм. Тэндэһээ тээрмэдэ орохо доо оньһожоруулагдаһан таһаг соо угаагдажа, элдэб жэжэ бог шорой болон шулуу шохойһоо арилгагдаад, шанарайнгаа зэргээр тусхай саг соо хадагалагдадаг. Энээхэн үедэ ороһо тарян өөрөө эһэжэ эдеэшэдэг, тиихэдээ һайн шанартай талхан болодог байна. Һүүлээрнь ороһоной тээрмэ соо орон сасуу хальһаниинь хуураад, эндосперм гэжэ монсогор сагаан үрэнь үлэдэг. Энэ үрэһөөнь гараһан талхан дээдэ, харин бага сага хальһатайнь—хоёрдохи шанартай талхан бболоод гарадаг. Саашадаа элдэб крупа, малай хоол боложо илгардаг юм.

Эдэ бүгэдэ оньһожоруулагдаһан орёо нарин машинануудай хүсөөр мүнөө хэгдэнэ. Шэнжэлэлгын элдэб лабораторинууд, научна эмхи зургаанууд ороһо таряа саашадань болбосоруулха, үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ хабаададаг. Энэ ажалда хүлэлдэг хүнүүд шадабари мэргэжэлээ үдэр бүри дээшэлүүлжэ эрдэмэ һурана. Манай гүрэндэ «Хранение и технология переработки зерна» гэһэн ажалда хүдэлдэг хүнүүд олон юм. Тэдэнэй тоодо наука ба техникын габьяата ажал ябуулагша, профессор Я. Н. Куприц, СССР-эй АН-эй гэшүүн-корреспондент, профессор В. Л. Кретович, техническэ эрдэмэй докторнууд Демидов, Юсьмина, Соколов, Казаков болон бусад ородог.

Зүүн-Сибириин манай Улаан-Үдэдэхи политехническэ институт иимэ шэнэ мэргэжэлтэдые энэ жэлһээ бэлдэжэ эхилхэнь.

Н. ГОРШКОВА,
техническэ эрдэмэй кандидат.

МИНИИ ҺУРГУУЛИ

Би өөрынгөө түрэл һургуулида ехэ дуратайб. Эндэ нэгэдэхи класһаа эхилээд зургаадахи хүрэтэр һурааб, үшөө саашаа һураха.

Һургуулимнай дэргэдэ оёдолой болон модошо дархашуулай мастерскойнууд бии. Бидэнэр тэндэ ехэ дуратайгаар ошожо, ажалай дүй дүршэлтэй, ерээдүйнгөө мэргэжэлтэй танилсанабди.

Һургуулидамнай мүн струнна болон духовой оркестр бии. Һурагшад һуралсалай үедэ дүтын нютагуудаар концертнүүдые табижа, хүн зониие һонирхуулдаг.

Манайда ерэбэл, гоё байгаалинемнай һайхашаахат. Таримал модон бии. Бидэнэр таримал модонуудаа харууһалжа ургуулдагбди. Мүнөө амаралтынгаашье сагта түрэл һургуулидаа ерэнэбди.

Б. ЭРДЫНЕЕВ,
Хурамхаанай интернат һургуулиин 6-дахи классай һурагша.

ПРАВДА БУРЯТИ[...]

Мүнөөдэрэй номерто[...]

СССР-эй долоодохи зарла[...] Верховно Соведэй нэгэдэхи се[...]сиин материалнууд; дотоод[...] болон гадаадын политикын [...] асуудалнууд тухай СССР[...] правительствын мэдүүл[...] СССР-эй Верховно Совед[...] сесси дээрэ СССР-эй Минист[...]нүүдэй Соведэй Түрүүлэг[...] нүхэр А. Н. Косыгинай хэлэһ[...] үгэ; Верховно Соведэй тогто[...] толилогдоо.

САГАЙ УЛАРИЛ[...]

Мүнөөдэр дунда зэргээр [...] —23, Улаан-Үдэдэ һүниндөө [...] —14, үдэртөө 21—23 град[...] дулаан байха. Зарим газарт[...] даар бороо орохо.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-03615. Зак. № 802.